

BARANYAI NÉPMŰVELÉS

A BARANYA MEGYEI
TANÁCS VB.
NÉPMŰVELÉSI
OSZTÁLYÁNAK
TÁJÉKOZTATÓJA

1955. MÁJUS

BARANYAI NÉPMŰVELÉS
A BARANYA MEGYEI TANÁCS VB; NÉPMŰVELÉSI OSZTÁLYÁNAK
TÁJÉKOZTATÓJA.

Felelős kiadó: Szántó Miklós.

Megjelent: 500 példányban.

T A R T A L O M

HORGOS JÁNOS: Beköszöntő — — — — —	1
Akikre büszkék vagyunk . . . — — — — —	3
SZÁNTÓ MIKLÓS: Az első negyedév munkája és feladataink — — — — —	4
GREGOR JÁNOS: Kultúrotthonok tavaszi és nyári feladatai — — — — —	9
MÉSZÁROS BÁLINT: A Szovjet Film Ünnepeinek tapasztalatai — — — — —	12
LIPPENSZKY ISTVÁN: Az ismeretterjesztés tavaszi, nyári, módszerei és formái — — — — —	15
NEMES PÁJNÉ: Az ifjúsági kulturális seregszemle tapasztalatai — — — — —	18
Az öntevékeny színjátszásról — — — — —	20
SZÖLLŐSI KÁLMÁN: Olvasómozgalmi Hetek Baranyában — — — — —	22
GÉCZY JÓZSEF: Könyvkiadás Pécssett — — — — —	25
BÜKKÖSI MÁRIA: Néhány szó a sellyei járási népművelési csoport belső munkájáról — — — — —	27
LIPPENSZKY ISTVÁN: Beszélgetés a MEDOSZ kultúrnevelési kérdéseiről — — — — —	29
DEBITZKY ISTVÁN: Számvetés megyei képzőművészetünk helyzetéről — — — — —	32
MARTYN FERENC: Egy jó művészeti kezdeményezés — — — — —	36
POLGÁR ISTVÁN: A Déldunántúli Műsoriroda munkájáról — — — — —	38
ANTAL GYÖRGY: Zenebarátok Köre — — — — —	41
PUTNOKY JENŐ: Tapasztalatcserre a Doكتور Sándor kultúrotthonban — — — — —	43
SZÖLLŐSI KÁLMÁN: A komlózi Zrínyi Ilona kultúrotthon életéből — — — — —	46
KOLTA JÁNOS: A Munkácsy Mihály Szabadegyetem működéséről — — — — —	48
DR. BÁCSKAI JÁNOS: Több, mint 1500 hallgatója van a TTIT. előadásorozatainak — — — — —	52
DR. GÁL GYULA: Néhány megjegyzés a külpolitikai kérdésekkel foglalkozó ismeretterjesztő munkához — — — — —	56
KOLTA JÁNOS: Ismerd meg Hazánkat. Útirány: Tiszántúl, Bükk, Mátra — — — — —	60
Hírek. — — — — —	63

A címlapon lévő rajz Gádor Emil műve.

Beköszöntő

Tíz éve annak, hogy a hős Szovjet Hadsereg felszabadította hazánkat az évszázados elnyomás alól és visszanyertük szabadságunkat. Dolgozó népünk pártunk köré tömörülve a haladás útjára lépett. Az elmúlt 10 év megmutatta, hogy a kommunisták pártjának vezetésével nemcsak politikai és gazdasági életünk indult el soha nem látott ütemű fejlődésnek, hanem kulturális életünk is forradalmi változásokon ment át.

A műveltség hazánkban már nem a kevesek kiváltsága, hanem egész népünk sajátjává lett. Szabadon ápolhatjuk multunk haladó hagyományait, fejleszthetjük népi sajtóságainkat és nemzeti kultúránknak új szocialista tartalmat adhatunk.

Dolgozó népünk élni tudott a szabadságával és az elmúlt 10 esztendő alatt megteremtettük kulturális életünknek új alapjait és biztosítottuk a művelődés, a szórakozás sok lehetőségét.

Megyénk kulturális képe gyökeresen megváltozott. Ma már 130 kultúrotthon, kultúrház áll dolgozó tömegeink rendelkezésére. Kultúrotthonaink már jó úton vannak, hogy a dolgozók minél szélesebb rétegeit vonják be a maguk kulturális hatása alá, hogy a népi demokrácia követelményeinek megfelelően a dolgozók egész társadalmára kiterjesszék befolyásukat és vállalják azok kulturális nevelését.

Kultúrotthonaink elindításával egyidejűleg a régi körök egyesületek, működését rendeletileg szüntette meg a kormányzat. Ezzel kettős célt értünk el; egyrészt felszámoltuk egységesen a polgári társadalom politikai és szellemi légkörében kialakult szervezeteket, másrészt a dolgozók egész társadalmát a maga társasági, művelődési és szórakozási igényével a kultúrotthonok felé irányítottuk.

A kultúrotthon-mozgalom a nép körében mindenfelé kedvező fogadtatásra és visszhangra talált, — annál is inkább, mert a társas élet, közös szórakozás és művelődés vágya és igénye hagyományosan benne élt a köztudatban, a lakosság érzelmi világában.

Kultúrotthonaink — a sok nehézségek leküzdése után — ma már helyesen látják feladatukat és a művelődés demokratizálását kettős irányban igyekeznek előmozdítani. Egyfelől, hogy anyagi és szellemi segítséget nyújtanak a népkörökben folyó művelődési tevékenységnek, másfelől pedig az által, hogy a saját maguk végzett művelődési munka tartalmával, célkitűzéseivel, szervezésével érvényesítik az átfogó gondolatot, az egyetemesebb közösségi eszmét és érdeket. A kultúrotthonban folyó tevékenység biztosítását segíti elő az újonnan megválasztott kultúrotthonok tanácsa, mint amelyre a munka vezetése és irányítása hárul.

Dolgozó népünkben az elmúlt 10 esztendő alatt hatalmas arányokban megnövekedett a kulturális érdeklődés; a több és jobb kultúra utáni vágy. Egyre tartalmasabb és színvonalasabb a művészi csoportok tevékenysége, ami jelzi, hogy pártunk és kormányunk gazdaságpolitikája nyomán népünk igénye, kedve és lehetősége is mennyire megnőtt a kulturális munka felkarolására.

Megyénk kultúrotthonaiban működő szakkörök egyre népesebbé válnak. Jelenleg 214 szakkör működik, — köztük elsősorban a 29 mezőgazdasági szakkör színvonalas előadásaival egyre nagyobb tömegek érdeklődését kelti fel. A mozik, kulturális rendezvények látogatottsága állandóan nő. A falusi keskenyfilmes mozik látogatottsága tavaly 1,403.144 néző volt. Míg az elmúlt év első negyedében a mozik látogatóinak száma 314.800 volt, addig ez év I. negyedében 437.612. 323 falusi népkönyvtárunkban 548.140 könyvet kölcsönöztek az olvasók.

Népünk kulturális igénye egyre növekszik és elmondhatjuk, hogy tanácsaink népművelési apparátusa kapcsolatokat a dolgozó tömegekkel mindinkább megerősítik. Kell, hogy ez további feladata legyen népművelési munkánknak, mert csak így tudunk közelebb jutni az emberhez, sokféle gondjához, mindennapi életéhez, és így tudjuk kielégíteni azoknak igényét.

Azok a nehézségek, amelyekkel a káder-kérdés tekintetében a népgazdaság minden vonalán meg kellett küzdeni, a népművelés területén is éreztették hatásukat és örömmel kell mondani, hogy ma már a népművelési munka a legtöbb helyen olyan dolgozók kezében van, akik erre a feladatra alkalmasak. Ezek között is ki kell emelnünk azokat az értelmiségieket, főleg pedagógusokat, akik közül sokan már évtizedeken át együtt élnek a néppel, ismerik a lakosság apraját-nagyját, a nép bizalommal viseltetik irántuk, közmegbecsülésben állnak.

Ezeknek a dolgozóknak kezében van a megye népművelési munkája, dolgozó népünk kulturális igényeinek megfelelő kielégítése. Ezekhez a népművelési munkásokhoz szólunk elsősorban itt a népművelési tájékoztatón keresztül is, hogy helyesen vezessék és irányítsák területükön a népművelési munkát, ezen belül teremtsék meg a legszorosabb kapcsolatot népünkkel, álljanak a kulturális munka élére és látóköriükkel, messzemenő tapintattal és éberséggel, műveltségükkel és szervező képességükkel szolgálják a művelődés, a kulturális munka vonalán dolgozó népünk érdekeit.

Ehhez kívánok végrehajtóbizottságunk nevében jó munkát és sok sikert.

HORGOS JÁNOS.

Akikre büszkék vagyunk

A Népművelési Miniszter elvtárs hazánk felszabadtításának 10. évfordulója alkalmából a népművelés területén kiváló munkát végző alábbi dolgozókat részesítette kitüntetésben, dicséretben és jutalomban:

„Szocialista kultúráért” kitüntetést kaptak:

Komlósi Sándorné megyei szakreferens, Pécs,
Szabó Margit siklósi járási könyvtárvezető,
Sánta Józsefné szentlőrinci népkönyvtár vezető,
Maticsányecz Márkné alsószentmártoni szövő népművész,
Dr. Kolta Ferenc pedagógiai főiskolai tanár, TTIT. előadó, Pécs,
Kupecz Vilmos postafőmérnök, TTIT. előadó, Pécs,
Buss Gyula színművész, Pécsi Nemzeti Színház,
Kovács Anni színművész, Pécsi Nemzeti Színház,
Békés Rita színművész, Pécsi Nemzeti Színház,
Sass Dezső zeneművészeti szakiskolai tanár, Pécs,
Sassy Iringó zeneművészeti szakiskolai tanár, Pécs,
Graef Tildy zeneművészeti szakiskolai tanár, Pécs.

A „Népművelés kiváló dolgozója” kitüntető címet nyerte:

Dallós István, a pécsszabolcsi moziüzem vezetője.

Miniszteri dicséret-ben részesültek:

Mészáros Bálint, a pécsi moziüzemi vállalat dolgozója,
Dunai Károly, a dunaszekcsői moziüzem vezetője,
Szatmári Eleménné, a pécsi moziüzem dolgozója,
Egyed Kálmánné, a pécsi moziüzem dolgozója,
Pék Sándor, a hímesházai moziüzem gépésze,
Gelencsér Mária, a pécsi Petőfi mozi pénztárosa,
Bakos László színművész, Pécsi Nemzeti Színház,
Somló Ferenc színművész, Pécsi Nemzeti Színház,
Kovács Lajos, a Pécsi Nemzeti Színház dolgozója,
Jakobi Edit szigetvári járási könyvtárvezető,
Vajda Józsefné sásdi járási könyvtárvezető,
Vándor János szókédi könyvtáros,
Trapp Sándor drávacsepelyi könyvtáros.

Pénzjutalomban részesültek:

Gregor János, a megyei népművelési osztály csoportvezetője,
Domján Imre merenyei kultúrotthon igazgató,
Völgyesi Jenőné Mohács-Alsókanda-i kultúrotthon igazgató,
Csánki Lenke hosszúhetényi népművelési ügyvezető,
Zágon Gyuláné szigetvári népművelési csoportvezető,
Példájuk serkentsen még jobb, még eredményesebb munkára!

Az első negyedév munkája és feladataink

Az I. negyedévi feladatokat Pártunk Központi Vezetőségének iránymutatása és a decemberi országos aktív tanulságai alapján dolgoztuk ki és a megyénkben januárban megtartott értekezlet során ismertettük a népművelés dolgozóival. A fő tüzet a jobboldali elhajlás ellen irányítottuk, harcba vittük kultúrmunkásainkat a „politika mentes” népművelés káros nézete ellen. Nem volt könnyű ez a negyedév. Voltak jelzések arról, hogy falusi kultúrmunkásaink kifáradtak, hiszen úgyszólván lélekzeti szünet nélkül dolgoztak szeptembertől szilveszterig. Megyénkben, mint tudjuk, egybeesett a választás napja és felszabadulásunk ünnepe. A mi kis kulturális hadseregünk duzzad a fiatalságtól és ezért építettünk annak a régi mondásnak az igazságára, amely szerint „a fiatalság egyik fáradságot a másikkal piheni ki”. Igyekezünk a népművelési hálózatot azonnali komoly feladatokkal ellátni.

Decembertől ápriliséig végrehajtottuk kultúrotthonaink felülvizsgálatát, a kultúrotthon tanácsok „Népfront-alapon” történő újjáavasztását, szakköreink szemléjét, művészeti csoportjaink bemutatóját. Ezt az egész megyét megmozgató rendezvénysorozatot összekapcsoltuk a „Barátsági Hónap” és a „Felszabadulási Hét” rendezvényeivel úgy, hogy a járási bemutatókon szereplő legjobb csoportok április 3-án és 4-én szerepeltek a legfontosabb helyeken.

Mindezt januárban szervezett járási csoportokkal végeztük el, menetközben szilárdítva meg az apparátust. Erre az időre esett a megyei osztály megszervezése is, zömében új munkatársakkal. Ugyancsak ez idő alatt kellett újjászervezni a régi vezetője által teljesen szétzüllesztett Műsorirodát és átvenni a Megyei Moziüzemi Vállalatot. Még bonyolultabbá tette a munkát az, hogy a megye székhely, Pécs önálló megyei-jogú város lett. Nem volt tapasztalatunk annak a veszélynek elkerülésére, hogy az önállóság egyben ne járjon bizonyos befeléfordulással is.

A következőkben arról szeretnék beszámolni, hogyan sikerült végrehajtani a negyedév feladattervét.

A jobboldali elhajlás elleni harcban értünk el eredményeket, bár ezek csak kezdeti sikerek. A Műsoriroda műsorainak színvonala emelkedett, sikerült kemény harc árán visszaszorítani a „maszek” brigádok tömeges próbálkozásait. Kultúrmunkásaink figyelmét a politikai és gazdasági feladatokra nyomatékosan felhívtuk és megindultak az első kísérletek a mezőgazdaság szocialista szektorának kulturális támogatására. A kultúrotthon-szemlékkel kapcsolatban végrehajtottuk a leltárak felülvizsgálatát és keményen felléptünk a szocialista vagydon herdálói ellen. Ezen ered-

mények mellett azonban nem tettünk meg kellő időben mindent színjátszócsoporthaink műsorpolitikájának megjavítása érdekében és süllyal csak a márciusi K. V. határozat után indult meg a harc az itt erősen megmutatkozó jobboldali jelenségek ellen. A Dunántúl című irodalmi folyóirat 10. száma, amely e tervnegyedben jelent meg, olyan novellákat és verseket hozott, amelyek alaposan magukon viselik a jobboldaliság jegyeit. Mozijaink műsorpolitikája is azt mutatja, hogy a „csak szórakoztatás” elve érvényesült. Könyvtárainkban is azt tapasztaljuk, hogy a politikai, a nevelő jellegű irodalom visszakerült a raktárakba, háttérbe szorult a könyvtárosok meggyőző tevékenysége és egyedül az igényekre építve folyt az olvasztatás. Az ismeretterjesztés területén a negyedév végére sikerült stabilizálni a munkát, fejlesztésről még nincs szó.

Általában szélesedett a népművelési munka kerete. Tovább folyt a kultúrmunka demokratizálása. Ebben a negyedévben több rendezvényengedélyt adtak ki járásaink mint 1954-ben összesen. A községek többségében ünnepnappá vált a kultúrotthonok felülvizsgálatának napja, bár hétköznapi rendezték. A felnőtt lakosság és ifjúság jórésze aktívan résztvett a kultúrotthon évi munkája megvitatásában és mély felelősségérzettel választották meg a kultúrotthon-tanácsokat. A súlyponti községekben jól előkészített, színvonalas szakköri kiállítások voltak. Újszerű az a tény, hogy az egyes művészeti csoportok és szakkörök bemutatták munkájukat a kiskörzetükhöz tartozó községekben is és ez ösztönzően hatott a kultúrotthonnal, művészeti csoportokkal nem rendelkező községek kulturális életére. Úgy szólván nem volt megyénkben olyan falu, ahol a szomszédos községek ne szerepeltek volna. Évek óta nem működő csoportok és szakkörök keltek újra életre. Valamennyi járásban az állami gazdasággal, gépállomásokkal, tsz-ekkel rendelkező falvakban szervezték meg a járási szemléket, amelyek a legtöbb helyen mint „Ifjúsági seregszemlék” folytak le.

Megkezdtük az elmaradás behozását az üzemi kultúrmunkával való foglalkozás terén, de itt is csak az első lépések történtek meg. Megegyeztünk az SZMT-vel és a MEDOSZ-szal a gépállomások kulturális munkájának területivé tételében. Megvizsgáltuk Komló üzemi ismeretterjesztő munkáját. Beremenden a cementgyár kultúrotthonát területi kultúrotthonná alakítottuk, a tanácsi kultúrotthont pedig mozinak használjuk a jövőben.

A járási szemléket igyekeztünk munkás-paraszt találkozókká fejleszteni, ez azonban csak néhány helyen sikerült. A Pécs városhoz tartozó kultúrotthonokba küldtünk jó falusi csoportokat és Csányoszró község kapott üzemi kultúr-csoportot. Patronázsmunkánk sajnos (elsősorban anyagi korlátok miatt) erősen korlátozott volt és szakemberek kiküldésére, egykét városi csoport csereműsorára (Ped. Főisk. Mozsgón, Birján—Mecsek-szabolcson, stb.) szorítkozott.

Javuló az együttműködés az MNDSZ-szel, a március 8-i Nőnap megszervezését nagymértékben segítette a népművelési apparátus. Komoly segítséget adtunk a békemegmozdulásokhoz. A Barátsági Hónap rendezvényeit az MSZT-vel való legszorosabb együttműködésben tartottuk meg. Szoros volt az együttműködés a Népfront Megyei Bizottságával is. A negyedévben elindítottuk a gazdakörök felülvizsgálatát, de itt is csak a kezdeti lépéseket tettük meg. Brigádvizsgálattal felmértük nemzetiségeink művelődéspolitikai helyzetét és tisztáztuk a megyénk nemzetiségi össze-

tételéből folyó igen fontos feladatainkat. Az anyagot tudományos szakemberek segítségével dolgoztuk fel és vitattuk meg.

A járási csoportok megszervezése annyi erőt kötött le, hogy kissé befeléfordultunk és nem foglalkoztunk eléggé színvonalasan a tömegszervezetekkel. A járási csoportok megszervezése általában sikerült. Az utóbbi időben megváltozott a járásaink között éveken keresztül kialakult rangsor és Mohács mellé felzárkózott Pécsvárad és Siklós is. Örvendetes az eddig sereghajtó sásdi járás munkájának javulása. Jelentős új lépés a járási dokumentáció kidolgoztatása, amely felöleli az egyes községek minden népművelési adatát. Jobban foglalkoznak a járási végrehajtó bizottságok és elsősorban a Járási Pártbizottságok a népművelési munkával. (Elsősorban Siklós, Pécsvárad.) Zökkenőket okozott a mohácsi járási kultúrotthon átszervezése és a város kezelésébe adása. Ez egy időre kiélezte a város és járás viszonyát. Nem foglalkoztunk fontosságának megfelelően Komlóval. A város népművelési munkája a két kultúrotthonban folyik, amelyek közül az egyik az Építők Szakszervezete, a másik a bányászok vezetése alatt áll; a városi tanács népművelési csoportja még nem tudta megtalálni a velük való foglalkozás egészséges módszereit. A kiskörzeti rendszer továbbra is erősödött. Különösen azon járások munkája javult meg, ahol az új csoport bátran támaszkodik a kiskörzeti felelősökre. (Sásd, Pécsvárad.)

Rendszeresen foglalkoztunk a Mozi Vállalat problémáival s a járási csoportok munkáját is a moziüzemek munkájának segítésére irányítottuk. Az eredmény nem is maradt el. Annak ellenére, hogy a lemondott régi vezető helyett új vezetőt állítottunk be, a vállalat a „Szovjet film-ünnap” országos versenyében a megyék között első lett, Budapest mögött. Eredményjavulása a negyedév alatt közel negyed millió. Nem sikerült megoldani még a kultúrotthonok és a kultúrotthonokban lévő mozik szerződéseinek megkötését.

Erősen megjavult a Műsoriroda munkája is, műsorpolitikailag, szervezetileg és gazdaságilag egyaránt. A hivatásos művészekkel tovább erősítettük kapcsolatainkat. A tervidőszak alatt a TTIT-el közösen megvitattuk a Rómeó és Júlia előadását. Szerveztünk a színészek, írók és képzőművészek bevonásával egy vitaestet a szovjet írókongresszus tapasztalatairól. Az előadó Rényi elvtárs volt, a Szabad Nép munkatársa.

Javult a színház munkája. Tovább emelkedett az előadások színvonala. Az osztály kapcsolata a színházhoz megjavult, a művészekkel is állandósult. Mutatja ezt az a kezdeményezés, amellyel a színház legjobb művészei irodalmi műsorok tartására szerveztek brigádot.

Javult a kapcsolat az írókkal. Legutóbb előadást hallgattak meg irodalom-esztétikai kérdésekről az osztály kezdeményezésére. Szoros volt az együttműködés a zenészekkel és képzőművészekkel. Különösen jelentős, hogy az 1954. év utolsó negyedévében oly sok vihart látott képzőművészeti csoport egészséges és rendezett munkát végez.

Az osztály továbbra is erősen támogatja a Szabad Egyetemet és a TTIT különösen sikeres előadássorozatait. (Szülők főiskolája stb.) Javult az együttműködés a múzeummal és közösen tettünk intézkedéseket a Zsolnay múzeum, Siklós, Szigetvár (a római út feltárására) érdekében.

Nagy munkát végzett a Megyei Könyvtár a Barátsági Hónap alatt. Ennek az együttműködésnek gyenge oldala a szakszerű ellenőrzés az osztály részéről. A könyvtárak beépítése a népművelési hálózat munkájába különösen a járásokban még előttünk álló feladat.

Javult a tervezési munka és a rendelet megjelenése után azonnal gyors és alapos segítséget adtunk a járási csoportoknak a községpolitikai tervek elkészítéséhez. Gyors és gondos munkát végzett a gazdasági csoport a költségvetés lebontása, a kultúrotthonok költségvetése előkészítése terén. A járási gazdasági felelősök tájékoztatót kaptak, kiképzést és helyszíni segítséget is. Ennek köszönhető, hogy a decentralizálás körüli zavara nem járt különösebb zavarokkal. A járások munkáját erősen megnehezítette az, hogy nem volt tisztázva hetekig, honnan kapják működési költségeiket és a legnehezebb időben, a Barátsági Hónap és a szemlék idején szinte kiküldetési költségek nélkül kellett feladataikat megoldani.

A megyei népművelési munka javult az I. negyedévben, munkatervünk lényeges pontjait teljesítettük. Nőtt a népművelési munka becsülete, javult a kulturális munka színvonala.

Az elért fejlődés kötelez. Sikerült megtorpanás nélkül, sőt fokozva a munka ütemét lebonyolítani a Barátsági Hónap rendezvényeit, a „Felszabadulási Hét” nagyszámú műsorát. Most méginkább fennáll a kifáradás veszélye és ezt alátámasztja az a hiedelem is, hogy a népművelési munka szezonjellegű és a „kultur-idény” véget ért. Évek óta visszatérő és nagyjából megoldatlan feladat a tavaszi és nyári időszak kulturális célkitűzéseinek megfelelő teljesítése. Növeli a teljes leállás veszélyét az, hogy a falusi kultúrmunkások túlnyomó többsége pedagógus és a most folyó ismétlések, a vizsgaidőszak az egész év legnagyobb oktatási feladatát jelenti, amely után tanfolyamok, szabadság következik.

Ha „engedünk a negyvennyolcból”, annak az a súlyos következménye lehet, hogy a legnagyobb dologidőben „hallgatnak el a műzák”, hagyjuk magukra a jó természetért vívott harcban legnagyobb erőfeszítéseket tevő dolgozóinkat. Szükséges tehát, hogy reális, világos és lelkesítő feladatokat adjunk számukra. Melyek a fő célok?

1. A III. Kongresszus, a júniusi és márciusi K. V. határozatoknak a kultúra eszközeivel történő sokoldalú támogatása, éles és megsemmisítő harc a népművelés területén mutatkozó mindenfajta jobboldali jelenség ellen. Versenyt hirdetünk, amelynek során megnézzük, melyik járásunk népművelési munkái segítik legjobban a mezőgazdasági munkát, a termelőszövetkezetek fejlesztését, az aratást, a beadási kötelezettségek teljesítését. Mindezt a legszórakoztatóbb, a legszínvonalasabb, a tavaszi és nyári időszaknak legjobban megfelelő vonzó, könnyű, ötletes formában.

2. A nemzeti egység további erősítése érdekében meg kell szilárdítani a népművelés kapcsolatait, erőteljesen kell támogatni a tömegszervezetek kultúrnevelési munkáját. Elsősorban az SZMT és a DISZ népművelési tevékenységének segítésére kell a legtöbb gondot fordítani. Folytatnunk kell erőfeszítéseinket nemzetiségeink művelődéspolitikai helyzetének további javítására.

3. Szívósan kell dolgozni az állami irányítás színvonalassá tétele érdekében. Erősíteni kell a népművelés kapcsolatait az oktatási hálózattal, a mezőgazdasági apparátussal. Vegyék igénybe népművelési munkásaink az Állandó Bizottságok segítségét. Tovább kell szilárdítani a járási csoport-

tokat, meg kell erősíteni a munkafegyelmet, nagy gondot kell fordítani a határozatok ellenőrzésére. Járási székhelyeink váljanak a népművelési munka erős centrumaivá. Javítani kell munkánkat a tervezés és gazdálkodás területén, segíteni kell jó községgazdasági tervek elkészítését. Végül folytatni kell a kiskörzeti rendszer kiépítését.

4. Legyen méltó az idei május 1. megünneplése. Készüljenek fel népművelési munkásaink a negyedév során megrendezendő további akciókra, az ünnepi könyvhét, a kultúrhetek, béke-rendezvények színvonalas megrendezésére.

Munka tehát van bőven. Pártunk világosan meghatározta a harci célokat. Dolgozzunk tehát még nagyobb lendülettel, erősítsük tovább a népművelési front baranyai szakaszát,

SZÁNTÓ MIKLÓS

Kultúrotthonok tavaszi, nyári feladatai

Április 4. egy hatalmas munkának a szakaszát zárta le és új, magasabb színvonalú kultúrotthon-munka lehetőségeit teremtette meg azáltal, hogy szeptembertől áprilisig kultúrotthonaink színes, sokrétű munkájukkal a falu kultúráját folyamatosra és rendszeressé tették.

Mik e lezajlott időszak legfőbb eredményei:

Azáltal, hogy a békekölcson-jegyzés, választási munka, felszabadulási ünnepek, kultúrotthon szemlék, barátsági hónap és az azzal kapcsolatos ünnepek előkészítése során összekovácsolták a falu valamennyi kulturális feladatokkal foglalkozó szervezeteit, megteremtették az egységes, összefogott kulturális munka községi vezető és szervező apparátusát. Ez az apparátus a legtöbb községben azonos a kultúrotthon tanácsával. Ahol nem így lenne még, ott igyekszünk azzá tenni.

Megerősödtek kultúrotthonaink a felülvizsgálatok során abban, hogy megtanulták felmérni és értékelni évi munkájuk eredményeit (művészeti csoportok, szakkörök, ismeretterjesztés). Az egy év alatt elért eredményeik láttán, lelkesítő feladatként jelentkezett az 1955-ös munka megtervezésének célkitűzése. Az egész község lakosságának bevonásával jól oldották meg e feladatot; *minden kultúrotthonunknak van évi terve*. Nagy előrelépést jelent, hogy a tervkészítésnél a felsőbb szervek által megjelölt célkitűzések mellett, a helyi kulturális szükségletekre épülő igényt az előbbivel összhangba hozták.

Megerősödött eredményeink láttán önbizalmuk, megnőtt a fenti időszak nagy feladatainak megoldása során szakköreinknek, művészeti csoportjainknak száma, színvonala megerősödött.

Mindez, s egyéb itt fel nem sorolt gazdag eredmények megteremtették a lehetőséget, hogy a kultúrotthonok munkájában új, szervezettségben és színvonalban még nem ismert szakaszt nyissunk meg. E színvonal eléréséhez az alábbi feladatok elvégzése nyújt lehetőséget.

Eredményeink megszilárdítása és továbbfejlesztése tehát a legfontosabb feladat kultúrotthonaink számára. Megteremtettük a kultúrotthonok és kultúrotthon nélküli községek, a kiskörzethez tartozó helységek kulturális, főleg tömegművészeti tapasztalatcseréjének, műsorcseréjének rendszerét, s most feladatunk, hogy minden kultúrotthon segítsen állandósítani, megszilárdítani a falvak kulturális életének *ez új formáját*. A körzeti szemlék során a tapasztalatcserék, műsorcserék, megteremtették azt a

baráti légkört a községek között, amely lehetővé teszi ennek állandósítását. Éppen ezért a kiskörzeti vezetők kísérjék figyelemmel azt, hogy hol, melyik községben készülnek olyan műsorral, amely a kiskörzet kultúrotthonaiban és kultúrotthon nélküli községeiben is bemutatathatók, kicserélhetők. A nyár folyamán el kell érni, hogy minden kultúrotthon legalább havonta egy műsort saját községében, s ugyanazt a szomszédos községben is előadjon, s a körzet községeiből legalább egy műsort kultúrotthonában bemutasson. Hogy a már betanult műsor még jobban hasznosítható legyen, javasoljuk, hogy a kiskörzet területén lévő gépállomás, ÁG., tsz-ek dolgozóinak külön is bemutassák, megteremtve ezzel a jobb együttműködés kiépítésének lehetőségeit a falun mindinkább vezető helyet elfoglaló szocialista szektorok dolgozóival.

A csereműsorok rendszerének megszilárdítása és a mezőgazdaság szocialista szektorainak ily irányú megsegítésére májustól szeptember végéig terjedő időszakra versenyt hirdetünk a kultúrotthonok között (a verseny meghirdetésére az „Építsük, szépítsük kultúrotthonainkat” mozgalom értékelésével együtt kerül sor a közeljövőben).

Eredményeink továbbfejlesztése:

A kultúrotthon felülvizsgálatok és művészeti szakkörök szemléjével eldönt, hogy melyik kultúrotthonunk érdemelte ki a „Minta kultúrotthon”, „járási szintű k. o.”, „körzeti szintű k. o.” megtisztelő címet. Május, június hónapban az ünnepi hetek keretében a „Minta kultúrotthonnál” kultúrotthon mintaheteket, a járási szintű k. o.-nál k. o. mintanapokat, a körzeti szintű k. o.-nál k. o. mintanapot kell szervezni. Minden kultúrotthonnak érdeke, hogy már most készüljön e minta rendezvényekre, mert az a nyári verseny egy fontos részét képezi.

Új formák keresése és alkalmazása. A tavaszi nyári nemzetgazdasági feladatok megoldása a hosszú téli napok befelé fordulásával szemben a falvak népét kifelé, a mezőgazdasági munkák felé és pihenő napokon a kiránduló helyek, árnyékos parkok, az utca, a folyópartok felé irányítja. Ennek megfelelően a kultúrotthonok munkájának zártságát is meg kell szüntetni, lazább keretűvé tenni, a termek mennyezetét felcserélni a kék éggel. Amíg télen az igénylők jöttek el a kulturális élményt nyújtókhoz, most a kultúra munkásainak kell meglátogatni a munkában fáradt, de kultúrát igénylő dolgozókat. A dolgozóknak a kulturális rendezvényekkel való találkozása a hétköznapi késő esti és vasárnapi időszakra esik. A hétköznapi esteire javasolunk egy-egy aktuális mezőgazdasági kérdéstről, politikai eseményről szóló rádióközvetítés kollektív meghallgatását, és az azzal kapcsolatos nézetek szabad kicserélését. Természetesen ez teremben nem történhetik, vagy csak ritkán, inkább a falu (termelőszövetkezet) több helyiségének ablakába kitett rádiókon keresztül, amit az utcák, udvarok kis padkáján ülők hallgassanak meg. E helyszíni „előadó nélküli” ismeretterjesztést igyekezzenek rendszeres megszervezéssel megszokottá tenni. A kultúrotthon tanácsok tagjai mellett a nyári szabadságon levő fejlettebb főiskolások, egyetemisták, idősebb diákok segítsenek megszervezni és bevezetni e vitákat. Helyes lenne vonzóbbá tenni és a rádióműsor alapján már előre felkészülni a műsor témájának megfelelő diafilm vetítésére.

Ilyenkor nyáron az emberek szívesebben nézik az őket érdeklő kérdésekkel foglalkozó diafilmeket saját otthonukban a ház udvarán, vagy a szomszéd-ban. A megyénkben is rég ismert és megszokott szomszédolást újítják így fel, megtöltve megfelelő új tartalommal, megteremtve a nyári ismeret-terjesztés új formáját.

Nagy gondot kell fordítani a fentiekhez hasonló ismeretterjesztő, nevelő kultúrmunka mellett a gyönyörködtetés, a vidám hangulat meg-teremtése, a munkában fáradt dolgozók szórakoztatására is. Egy ember önmagában nehezebben tud szórakozni és felvidulni, mint kollektívában, ismerősei körében. A kollektívában eluralkodó vidámság, jókedv magával ragadja a legfáradtabb embereket is. E vidámság megteremtése a vasár-napi pihenőnapokra kultúrotthonaink részéről azt is jelenti, hogy a dol-gozók pihenésük közben felüdülnek, jókedvvel, frissen kezdik az új heti feladataikat. Erre a munkára adnak nagyszerű alkalmat a majálisok, júniá-lisok, szabadtéri táncmulatságok, vidám nyári karneválok, tavasz és aratási ünnepek stb., mindenütt azok, aminek leginkább vannak hagyományai, vagy hasonlóságai az emberekben. Ezeket a vasárnapokat használják fel a fentebb már jelzett csereműsorokra is.

Elterjedt szokás, hogy az ünneplőbe öltözött gazdák szemlét tartanak a határban, összevetve saját földjük kínálkozó termését másokéval. Javá-soljuk, hogy az egyénenkénti határjárást szervezzék kollektívan vidám énekszós sétával egybekötve, s főleg azokon a helyeken, ahol jól dolgozó tsz-eink vannak. Az összehasonlítás egy vezető szakember segítségével történjen és a tsz és egyéni termelés közötti különbséget kell elsősorban megmutatni.

Szakköraink és művészeti csoportjaink is inkább a szabadban végez-zék próbáikat, foglalkozásaikat. A szakköri munka a nyári időszakban történhetik szakköri tagok portáján, kísérleti földeken, gyümölcsösökben stb. A cél az, hogy a téli időszak alatt elméletileg elsajátított ismereteket most már az életben, gyakorlatilag is meg tudjuk valósítani.

A fentiek természetesen nem fogják át a kultúrotthon-munka nyári lehetőségeinek egészét, inkább csak kiegészíteni kívánják a helyi elképze-léseket.

A nyári munka sikere sokkal inkább múlik a gondos tervezésen, elő-készítésen mint a téli, mert a kultúrmunkások nehezebben mozgósíthatók, a dolgozók nagyobb tömegéhez nehezebb eljuttatni a műsorokat, stb. Éppen ezért nagyon fontos e feladatokat a felelősök megjelölésével, a cél-kitűzéseket és a megoldási módszereket gondosabban kidolgozni és meg-magyarázni lelkes segítőtársainknak, a kultúrotthon aktíváknak.

A nyári időszak munkáját megkönnyíti az a lehetőség, hogy működési költségei felett a helyi tanács, és a kultúrotthonigazgató rendelkezik. Azok a gazdasági előfeltételek, amelyek a nyári időszakban az előző években nehezzé tették a munkát, így lecsökkentek és minden biztosíték megvan arra, hogy kultúrotthonaink a nyáron folyamatos, új munkaformákat és módszereket teremtő magasabb színvonalú eredményt érnek el.

GREGOR JÁNOS

A Szovjet Film Ünnepeinek tanulságai

Felszabadulásunk óta nyolcadszor rendeztük meg megyénkben a Szovjet Film Ünnepét. Ha visszatekintünk az elmúlt tíz esztendőre, elmondhatjuk, hogy a szovjet filmek a felszabadulás első napjaitól állandó és felbecsülhetetlen segítséget jelentettek, sok-sok kellemes órát, vidám szórakozással töltött estét szereztek megyénk dolgozóinak.

Az idei filmünnepen bemutatott új alkotások a szovjet filmművészet gyöngyszemeit képviselték és a szovjet nép őszinte hangját hozták el hozzánk. „A bátorság iskolája”, az „Őserdők foglyai”, a „Tör”, a „Szitakötő”, a „Modern kalózok” és a „13-as számú ügynök” bemutatásával párhuzamosan még nyolcvan, már régebben nagy sikert aratott filmet is műsorra tűztünk. Elmondhatjuk, hogy dolgozóink ezévben is igazi művészet adta élményben vettek részt.

A Szovjet Film Ünnepeinek tanulságai azonban arra is rávilágítottak, hogy az eredmények mellett műsorpolitikai hibák is akadtak. Célunk volt, hogy minden filmszínház műsorán szerepeljen szovjet film és ezt sikerült is valóra váltanunk. A keskeny filmszínházak műsorösszeállításában nagy segítséget jelentett, hogy megyénknek — ami országosan egyedülálló — önálló, keskeny filmraktára van. A normál filmszínházaknál már nehezebb volt a helyzet, mert a megadott filmállomány nem fedezte a szovjet filmünnepek kétheti műsorszükségletét. Így az előre elkészített műsor csak később vált kiegészíthetővé. Azonban ez sem kívánságunk szerint történt, hanem a rendelkezésre álló filmek szerint, ami azt eredményezte, hogy megyénkben nem volt elég új megjelenésű film. Az öt premier normál mozira és hat keskeny premier mozira 21 osztási lehetőség esett. Így jogos volt a városi és falusi dolgozók műsorpolitikánkat illető bírálata. Péccsett, a megye székhelyén is zömében szovjet ifjúsági filmeket mutatunk be, ami önmagában ugyan nem lett volna hiba, mert a filmek a felnőttek számára is tanulságosak voltak, azonban a felnőtt közönség igényeit mégsem elégítették ki teljes mértékben.

A megye területén a bemutatott szovjet filmek aránya 58,9%, a játszó napoké pedig 62,1% volt a magyar és egyéb filmekhez viszonyítva. A jónak mondható elosztási arány kialakulását nagyban elősegítette az is, hogy a társadalmi mozik műsorait az idén első ízben az állami mozikéval azonos szempontok szerint állítottuk össze.

A filmünnepek előkészítésében jelentős szerep várt valamennyi társadalmi szervre, így elsősorban a Magyar-Szovjet Társaságra és a Hazafias Népfrontra. A MSZT jelentős segítséget nyújtott, főleg a filmünnepi megnyitók előkészítésében és rendezésében, azonban a látogatottság növe-

lésében nem kaptuk meg a várt támogatást. A járásokban rendezett Barátság Hónappal kapcsolatos ünnepeik több helyen keresztezték a megnyitók idejét. A Szakszervezetek Megyei Tanácsával közös értekezleten ismertettük a közönségszervezés és jegyelővétel módszereit, ez azonban nem hozta meg a várt eredményt, mivel az üzemi kultúrfelelősök nem kezelték a kérdést fontosságának megfelelő súlyal. A többi tömegszervezet közül még aránylag a legtöbb támogatást a Városi DISZ Bizottság nyújtotta, mellyel szocialista szerződést kötöttünk nyolc ifjúsági előadás tartására vonatkozóan. Bár a szerződésben foglaltakat a DISZ Bizottság teljes mértékben nem tudta teljesíteni, mégis jelentős mértékben hozzájárult a látogatók számának növeléséhez.

Munkánkat a Megyei Tanács Végrehajtóbizottságának Népművelési Osztálya közvetlen irányításával végeztük. Ez igen nagy segítséget jelentett, mert elsőízben kapták meg moziaink a többi kulturális szerv között azt a helyet, melyet, mint az egyik legfontosabb művészet megérdemel. A Megyei Tanács Népművelési Osztálya igyekezett megvalósítani azt az elvet, hogy a községekben valamennyi rendezvény a lehetőségekhez mérten a mozi műsorához igazodjék, azonban több helyen a járási és községi tanácsok kultúrmunkásai nem értették ezt meg. Így fordulhatott elő, hogy a filmünnepi megnyitók időpontjában Görcsöny községben kultúrversenyt tartottak, Borjádón a DISZ igénybe vette a termet, Mágocsön az úttörők, Lánycsókon a járási kultúr csoport tartott előadást, Zalátán bált rendeztek, Bükkösd, Görösgal és Szébeny községekben kultúrműsort tartottak. De felsorolhatnánk még jó pár községet, ahol különféle rendezvényekkel keresztezték az ünnepi megnyitók időpontját. Természetesen ezekben a községekben a filmszínházak üzemvezetői sem tettek meg mindent a siker érdekében, de vállalatunk részéről is elkövettünk például olyan hibát, hogy a Megyei Műsorirodával nem egyeztettük műsortervünket, aminek következtében Vajszlón a Csárdáskirálynő előadása, a megnyitóelőadással azonos időpontra esett.

A szovjet filmünnep propagandamunkáját három fő módszerrel végeztük:

1. nyomdai propaganda anyaggal,
2. sajtó-rádió propagandával,
3. beszédpropagandával.

A nyomdai anyagok — mind a MOKÉP által, mind a helyileg készítették — színvonalasak és a célnak megfelelőek voltak. Kevés volt azonban az általános filmünnepi plakát és a filmújság. A helyileg készített propagandaanyag között szerepelt a Baranyamegyei Moziüzemi Vállalat Képes Híradója, a könyvjelző, és a leporelló. A Pécsi Rádió igen sokat, érdekesen, változatosan és mindenre kiterjedően foglalkozott a Szovjet Film Ünnepével. A Dunántúli Napló két elvi cikket, (egyik vezércikk) három hírt és három kritikát, valamint két képet jelentetett meg hasábjain. Kár, hogy a kritikák idejüket múlva jelentek meg. A beszédpropagandát — főleg a megye székhelyeken kívüli területeken — igen jól hasznosítottuk, s azt az üzemvezetők a helyi műsoroknak megfelelően irányították. Meg kell még említenünk propagandánknak azt a pozitívumát, hogy az üzemvezetők propagandamunkájának önállósítására kb. 15.000 forintot osztottunk szét a megye filmszínházai között.

Tavalyi eredményeinkhez képest idén igen nagy fejlődés mutatkozik. 1954-ben 147.480 látogató vett részt a Szovjet Film Ünnepeinek előadásain és ebből 97.823 néző látott szovjet filmet, míg 1955-ben 195.226 volt a látogatók száma és ebből 132.480-an láttak szovjet filmeket. Tervünk az volt, hogy a szovjet filmek látogatóinak 50%-át szervezéssel biztosítjuk. Sajnos, ezt közönségszervezési módszereink hiányosságai miatt, csak részben teljesítettük, mivel 42% volt a szervezett látogató. Tehát a tavalyihoz képest fejlődésünk jelentős, 34.657 látogatóval nőtt a szovjet filmekre eső látogatottság két hét alatt. Ezek az eredmények a hibák ellenére jónak mondhatók. Vállalatunk országos viszonylatban a szovjet filmünnepre indított versenyben második helyezést ért el, s a megyei vállalatok közül az első helyen végzett, amiért 3.000 forint pénzjutalomban részesült.

A felmerült hibák tanulságai arra intenek bennünket, hogy jó műsorpolitikával, jó szervezéssel és irányítással, az összes tömegszervezetek együttműködésével még nagyobb eredmények is elérhetők, különösen vidéki keskeny viszonylatban, ahol a mozilátogatás növelésére irányuló lehetőségek kiaknázatlanok. Tapasztalatainkat felhasználva, igyekszünk munkánkat a jövőben még színvonalasabbá tenni.

MÉSZÁROS BÁLINT

Az ismeretterjesztés tavaszi, nyári módszerei és formái

Népünk egyre növekvő feladatai egyre magasabb színvonalú kulturális felvilágosító tevékenységet kíván meg. A gyors fejlődés megnövelte dolgozóink ismeretigényeit s ezzel párhuzamosan az ismeretterjesztés állami feladatait is. Hogy ezeknek az igényeknek megfelelhessünk, gondosan meg kell választanunk azokat a módszereket és formákat, melyek alapján munkánkat a legeredményesebben végezhetjük el.

Minden évszakknak megvan a maga sajátossága, — különféle lehetőséget és feltételt szab az előadásos propaganda elé.

Így a tavasz, az emberek természetfelé fordulása, külsőségeit és tartalmát tekintve is merőben más szervezési és módszerbeli formákat kíván, mint a téli ismeretterjesztés. Míg télen az időjárás a szobába kényszeríti az előadót és hallgatókat, addig a tavasz melege kicsalja az embereket a természetbe. A falusi, de a városi dolgozó sem ül be szívesen napi munkája után a négy fal közé. Az ismeretterjesztésnek kell tehát kint, a természetben felkeresnie az embert.

Ez természetszerűleg nem jelentheti a kultúrotthonban és más munkahelyen tartott előadások teljes beszüntetését, hanem korlátozásukat. Kevés, de alaposan előkészített, vonzó témakörű, szemléltetéssel dúsan tarkított, úgynevezett nagyelőadásnak van csak igazán létjogosultsága. Különös gondot kell fordítani a téma iránti érdeklődés felkeltésére, az előzetes propagandára. A siker egyik elengedhetetlen feltétele a helyesen alkalmazott előreszemléltetés.

A főhangsúly azonban a szabadban folytatott ismeretnyújtáson van, és erre számos lehetőség is nyílik.

Falusi viszonylatban elsősorban a tapasztalatcserékkel kapcsolatos ismeretátadásnak van jelentősége. Így a szomszédos termelősövetkezetek, állami gazdaságok és gépállomások szervezett meglátogatásával bőséges módot nyújthatunk a mezőgazdasági ismeretek gyarapítására, tapasztalat- és munkamódszerátadásra kötetlen keretek között. A látogatás mindjárt egybekapcsolható a gazdaság főagronómusa által tartott szakelőadással. Nemzetgazdasági szempontból is fontosak ezek a tapasztalatgyűjtő látogatások, állami gazdaságainknak kell ugyanis tájegységeink helyes mezőgazdasági profilját kialakítaniuk. A tsz látogatások pedig a termelési módok, terméshozam és jövedelem kérdéseinek vizsgálatán keresztül alkalmat nyújtanak a kollektív gazdálkodás magasabbrendűségének bizonyítására.

Ahol nincs állami gazdaság, vagy termelészövetkezet, ott alkalmas forma a határjárás, egy-egy agronomus vezetésével a község határában tett séta. Értékes tapasztalatokra, a termelés helyes és helytelen módszereire, a szorgalmas és hanyagul végzett munka eredményeinek bemutatására bőséges lehetőséget nyújt.

Bevált módszer az úgynevezett „tanyázás” is, mikor egy-egy kiváló gazdánál gyűlnek össze „tereferére” a dolgozók. Rengeteg probléma vetődik fel ilyen alkalmakkor, s a beszélgetés helyes irányításával, megfelelő problémafelvetéssel, a közvetlenség és aktualizálás eszközeivel komolyabb eredmény érhető el, mint egyes „beskatulyázó” előadásokkal. A sikert csak fokozhatja, ha a beszélgetést diavetítéssel, szemléltető képek és eszközök bemutatásával egészítik ki. Egy, a témához kapcsolódó szavalt, ének, tánc, vagy akár rigmus, csak növeli a hatást és az összefüggések vonzerejét.

A falusi est egyik legnagyobb élményei közé tartozik a filmvetítés, szinte önként kínálkozó lehetőség az ismeretnyújtáshoz. A mozihelyiség kérdését is megoldja a tavasz: a szabad ég alatt egy-egy ház fala helyettesítheti a vásznat. Belülről kifelé, nagyobb ablakra történő, úgynevezett „kirakatvetítés” is a már gyakorlatban kipróbált eredményes módszerek közé tartozik.

A tél, még talán jobban elválasztja egymástól a várost és falut mint a kilométerek. Tavasszal feloldódik az elszigeteltség, s ezt az időszakot kell felhasználnunk arra, hogy kölcsönösen bemutathassák egymásnak értékeiket, eredményeiket, — hisz mindkettő számos látni és tanulnivalót nyújthat egymásnak. A város kulturális intézményeivel, üzeimivel, múzeumaival, műemlékeivel, — a falu flórájával, természeti kincseivel, mezőgazdaságával, népi művészetével. Mindezeknek képzett vezetővel történő szakszerű bemutatása éppen úgy az általános műveltség gyarapítását szolgálja, mint az ismeretterjesztés legáltalánosabban használt formái. Mind-ebből önként következnek, hogy a tavaszi ismeretterjesztés egyik hasznos, szórakoztatva tanító módja a csoportos kirándulás, legyen az akár város-történelmi séta, üzem, múzeum, vagy színházlátogatás a városban, — természettudományi, régészeti, népművészeti, vagy mezőgazdasági kirándulás a faluban és a vidéken.

A télen arccal befelé fordult szemléltető agitációnak is a természet irányába, kifelé kell fordulnia. Fel kell frissíteni a szemléltető dokumentációt, képsorozatokot, rajzokat s a szobákból a látogatott, forgalmas helyekre kell kiállítani azokat. Tanulságos és érdekes kirakatkiállítások, friss szemléltető faliújságok csak növelik kulturális felvilágosító munkánk eredményeit.

Nyáron a kulturális munka jóformán valamennyi ágát kivihetjük a szabadba. A lehetőségek mellett azonban figyelemmel kell lennünk a dolgozók elfoglaltságára, ami nem egyforma a munkák különböző szakaszaiban (növényápolás, aratás, cséplés, stb.). A legnagyobb munkák idején a munkanapokon ne zaklassuk az embereket, hiszen legtöbbször az ebéd-szünetüket alvással akarják tölteni, ne tervezzünk hétköznapi estei programot. Munkánk zömét helyezzük a vasárnapokra, munkaszüneti napokra.

A közös munkahelyeken, ahol csak lehetőség van erre, legyen rádió, vagy gramofon, újság, szépirodalmi könyv, képes folyóirat, sakk, dominó stb.

Egy-egy munkatárs beállítása az ilyen helyeken (pl. cséplési ellenőrként dolgozó pedagógus) igen nagy segítséget jelenthet a véletlenül adódó munkaszünetek értékes felhasználására. A dolgozók kívánságának megfelelően lehet társasjátékot, különböző népi játékokat játszani, felolvasni, vagy kisebb beszélgetéseket, vitákat rendezni. Óvakodnunk kell azonban az erőltettség látszatától.

Derűs jókedvet, optimizmust kell minden ilyen foglalkozásnak sugározni, mely serkentőleg viszi előre a munkát is. Ez semmiesetre sem lesz elérhető bürokratikus, sablonos rigmusokkal, bosszantó, önérzetet sértő hangos bemondókkal. A párthatározat szellemében kell kiválogatnunk a termelési propaganda és agitáció helyes eszközeit.

Azonban alkalmazandó módszereink megválasztásánál nem feledkezhetünk meg arról a tényről, hogy a legjobbnak vélt formák és módszerek is elvesztik jelentőségüket akkor, ha kereteiket nem tölti be tartalom, ha a cél, amiért alkalmazzuk azokat elsikkad, vagy öncélú szórakoztatássá válik.

Mindenkor elsősorban nevelési céljainkat s feladatunkat kell szem előtt tartanunk s ehhez a feladathoz kell megkeresnünk a természeti és helyi adottságoknak legjobban megfelelő formát és módszert.

LIPPENSZKY ISTVÁN

Az ifjúsági kulturális seregszemle tapasztalatai

Az elmúlt évben, november hónap folyamán a Megyei DISZ Bizottsággal közösen megszerveztük és beindítottuk a kultúrotthonok szakköri és művészeti szemléit. Ezekben a helyi szemléken már résztvettek a DISZ művészeti csoportjai is, természetesen nem olyan mértékben, mint az a DISZ Központi Vezetőség felhívása után történt.

A helyi kulturális szemlék megyénkben január végével befejeződtek, ennél fogva a DISZ művészeti csoportok zöme már csak a körzeti szemlék alkalmával kapcsolódott be. A körzeti szemlékre benevezett csoportok számáról sajnos nincs teljesen tiszta képünk, mivel a benevezések a járási DISZ bizottsághoz történtek s — ott ahol nem volt meg a jó kapcsolat a járási DISZ bizottság és a járás népművelési apparátus között — nem lehetett tisztán látni a benevezések helyzetét. Azonban ez a hiányosság a járási szemléknél már kiküszöbölődött, sikerült helyes képet kapnunk a résztvevő DISZ művészeti csoportokról. A szemléket a DISZ Központi Vezetőség felhívásával együtt kiadott szervezési körlevelünk, kiszállások alkalmával végzett beszélgetéseink és értekezéseink készítették elő, melyek pontosan lerögzítették a feladatokat.

A járási DISZ kulturális seregszemlén járásonként, szakáganként az alábbi számban vettek részt a DISZ csoportjai:

	szinjátszó	tánc	ének	zenekar	egyéni
Mohács város	1	1	1	1	2
Mohácsi járás	2	5	2	2	5
Pécsi járás	17	14	5	2	—
Pécsváradi járás	5	3	1	2	—
Sásdi járás	3	3	1	—	—
Sellyei járás	6	8	6	1	4
Siklói járás	9	10	1	—	7
Szigetvári járás	11	3	—	—	2
Villányi járás	8	5	5	—	—
Összesen:	62	52	22	8	20

Összes résztvevő csoportok száma: 144

Összes egyéni résztvevő: 20

Birálóbizottságot mind a körzeti, mind a járási szemlékre a járási népművelési csoportok és a Megyei Tanács Népművelési Osztály biztosított.

A fenti résztvevő csoportok tartalmi munkájával foglalkozva meg kell állapítanunk, hogy az nem minden esetben volt kielégítő. A legtöbb csoportnál a helytelen műsorválasztás rontotta az esetleges szakmai eredményt. A csoportoknak nem állt rendelkezésükre megfelelő szakember, aki munkájukat helyes instrukciókkal látta volna el, a helyi rendezők, karmesterek és táncoktatók sem rendelkeztek minden esetben a megfelelő szakmai tudással. Azonban a fenti hiányosságok mellett eredmények is születtek ott, ahol a kellő szakmai és politikai segítséget népművelési apparátusunk biztosítani tudta részükre. Erre bizonyosság a mohácsi tánc-csoport, ének, zenekar és a Kisfaludy Gimnázium színjátszó csoportjának, vagy a sellyei úttörők ének- és zenekarainak magas színvonalú, művészi műsora. Ha az eredményekről beszélünk, szükséges megemlítenünk azt is, hogy megyénkben az ifjúsági kulturális seregszemlén igen sok felnőtt csoport is szerepelt szép eredménnyel. Példa erre a hosszúhetényi együttes, amely a szemlék során nagy sikerrel mutatta be a saját maguk által összeállított Csalóka Péter című mesejátékot, s ezért a lelkes és kitartó munkáért a csoport minden egyes tagját dícséret illeti. Igen jól szerepeltek a csányosrói, véméndi, drávasztárai, rózsafai, kisvaszari csoportok, a mároki tsz énekkar s még sorolhatnánk tovább.

Mindazok az eredmények és hibák, melyek a szemlék során részint a népművelés, részint a DISZ munkájából adódtak, sok értékes tapasztalatot nyújtottak a további munkánkhoz, különösen ami a szervezést és a műsortanácsadást illeti. Itt még igen sok a tennivalónk, s a szemlék tapasztalatait felhasználva minden erőnkkel azon leszünk, hogy művészeti csoportjaink fejlődésük érdekében, a kívánt politikai és szakmai segítséget meg is kapják.

NEMES PÁLNÉ

Az öntevékeny színjátszásról

Az öntevékeny színjátszás a legnépszerűbb művészeti terület, amely az országban több ezer dolgozót foglalkoztat. Szerepének és problémáinak tisztázása annál is fontosabb kérdés, mivel a színházak új közönségét, az új magyar színházkultúra tömegalapját ezek a színjátszó csoportok nevelték és ez az új közönség a legtöbb helyen még ma is az öntevékeny színjátszás állandó befolyása alatt áll.

Nem közömbös, hogy az üzemekben folyó kultúrmunka helyes irányba neveli-e tovább a közönséget, sikerül-e bevonna újabb tömegeket, vagy izlésüket elrontva a tömegeket helytelen irányban befolyásolja.

A felszabadulás után óriási lendületet vett az öntevékeny színjátszás és a csoportok tucatjai alakultak meg úgyszólván hetek alatt. Az országot birtokba vevő munkásosztály hallatlan szomjúsággal jelentkezett a kultúra területén is. A tömegmérétekből jelentkező igény, tömegmérétekből szülte a csoportokat.

A színjátszók döntő feladatai, hogy a tömegeket megnyerjék a haladó gondolat számára. A kispolgári ízlés által elrontott, az igazi kultúrától eddig elzárt tömegekben fel kell ébreszteni a kultúrigényt s el kell vezetni ezeket a tömegeket magasabb kultúrszínvonalra. Ahhoz, hogy a dolgozók eljussanak a színházakba, már egy bizonyosfokú érdeklődés kell, olyan érdeklődés, mely utazási és egyéb nehézségeket is képes leküzdeni, hogy életszükségletükké váljék a színház. Ehhez a munkához hozzátartozik az is, hogy az öntevékeny színjátszók a zavaros kispolgári ízlés a giccs elleni küzdelemben az első vonalban harcoljanak. Ezen a területen nem elég éberek még az üzemi vezetők és ugyanakkor, amikor a politikai, gazdasági és erkölcsi téren a legélesebb harcot folytatják az ellenség behatásai ellen, nem veszik észre és lebecsülik azt a rombolást, amelyet a giccs a dolgozók tudatában végez.

A színjátszók feladata azonban nemcsak az ellenséges kultúr-behatások elleni harc, nemcsak a kulturális közöny leküzdése, ugyanakkor az új realizmus kísérleti telepeivé kell válniuk. Mérai Tibor vetette fel azt az érdekes ötletet, hogy hivatásos íróink vezetésével alakuljanak munkás-írókból olyan kollektívák, kis drámaíró műhelyek, amelyek az üzemben történő, a munkások életével összefüggő eseményeket dolgozzák fel, kis szindarabok formájában. Ezeknek a daraboknak eljátszása, a nagy átalakulás eseményeinek irodalmi megjelenítése új lendületet adhat, új szempontokkal gazdagíthatja a hivatásos kultúrát is.

A polgári műkedvelést az jellemezte, hogy lehetőséget adott egy-egy magát kiélni akaró ember egyéni szereplésének. A munkás színjátszás alapja a csoportok belső nevelése, amely világnézeti, művészeti és minden egyéb téren kollektív egységgé forrasztja a kultúrgárdát. Ami az egyéni fejlődést illeti, a kultúrgárdák tagjai megtanulnak mozogni, beszélni és ezáltal a kultúrterület jó kádereket adhat a politikai tevékenység minden területének.

Utóljára említjük meg azt a szempontot, hogy ezek a kultúrgárdák a hivatásos színjátszás utánpótlási bázisai lehetnek. A munkás színjátszás fejlődése tehát alátámasztja a hivatásosok munkáját és kiegészítője, támogatója, nem pedig ellensége a színháznak. Van már néhány egészséges kezdeményezés ebben az irányban. A Pécsi Nemzeti Színház patronál néhány üzemet és ezeknek rendezői, tanácsadói oktatói segítséget nyújt. Ezek a csoportok, mint pl. az Újhegyi bányász színjátszócsoporthoz, vagy a Villányi Állami Gazdaság színjátszó csoportja igen szép munkát végeznek. Ilyen kezdeményezés a Beremendi Cementgyár dolgozóinak kísérlete, akik a legutóbbi darabjuk próbájának rendezésére a pécsi Nemzeti Színházból kértek rendezőt és a darab bemutatójára hivatásos kritikust, hogy szakszerű kritikával is biztossítsák csoportjuk további fejlődését.

Biztosítani kell az állandó érintkezést a hivatásosok és a kultúr-csoportok között, a tanácsadó hálózat szervezett és tervszerű kiépítésével a szakszerű bírálat állandósításával. Ezáltal megvalósul végre a kritika és önkritika ezen a területen is és végetvetünk annak a kispolgári érzékenységnek, amely minden kritikai hangban személyes támadást lát. Fontos teendő az is, hogy megszervezzük a hivatásosok rendszeres vendégszerepléseit az üzemekben. Ennek kettős célja van. Állandó kontroll a színjátszó csoportok részére, ellenszere a sztárkultusznak, kiküszöbölője az elbizakodottságnak, nevelője a csoportoknak, másrészt a közönséget is neveli, fejleszti ízlését, emeli igényét és alkalmas arra, hogy véget vessen az egyes üzemekben tapasztalható egyedül saját csoportjaikat értékelő sovénizmusnak.

Ki kell fejleszteni az előadások utáni vitákat, ankétokat, amelyek igen beváltak. Ez a módszer alkalmas arra, hogy megmagyarázza a színdarabok rendezői felfogását, szerep értelmezéseket, közel hozzák a színjátszást a közönséghez, de egyben azt is elérje, hogy a közönség által felvetett szempontokból tanuljanak maguk a színjátszók is, érvényesüljön a tömegek állandó kontrollja.

Végül igen nagy feladat a tanfolyamok állandósítása, amelyek a kultúrvezetőket és a csoportok tagjait megismertetik a nagy összefüggésekkel, megakadályozzák azt, hogy a kultúr-csoportok tagjai egyoldalú kultúr-szobokká váljanak. Rendszeresíteni kell a munkásszínjátszók részére a dobogóművészeti, konferáló és munkásrendezői tanfolyamokat.

Olvasómozgalmi Hetek Baranyában

Az elmúlt év végére Baranya megye lakosságának 9,6%-a a tanácsi könyvtárhálózat beiratkozott olvasója volt és az évi kölcsönzés száma alig maradt ezerrel a 700.000 alatt.

Ha meggondoljuk, hogy a szervezett könyvtárellet 1949-ben indult meg, alig valamivel több, mint öt év alatt a megye majdnem valamennyi községében könyvtár működik és ilyen hatalmas mennyiséget kölcsönöznek ki, akkor ezt az eredményt igen jelentékenynek kell tekintenünk. Ez a szám azonban egyúttal arra is figyelmeztet bennünket, hogy nagyon sok helyre még nem férközött be a könyv.

Számításba kell ugyan vennünk azt, hogy — különösen falun, de a városban is többnyire így van ez — egy családból csak egy személy iratkozik be, de az egész család olvas. Az elért eredményt azonban semmiesetre sem tekinthetjük kielégítőnek és főleg nem jelenthet megállást.

Ezért indítottuk meg az Olvasómozgalmi Heteket január—február—március hónapokban, hogy a szokványos lassú emelkedésen túl, fokozottabb könyvtári agitációs és propagandamunkával egyszerre, rohamosan emeljük az olvasók számát. Egyúttal megszüntessük azokat a hiányosságokat is, amelyek — főleg a népkönyvtárak munkájában — akadályai voltak a mainál nagyobb fejlődésnek.

Ha az Olvasómozgalmi Hét előtti helyzetet nézzük, akkor azt látjuk, hogy a nyolc járás népkönyvtárai közül legtöbb olvasója a szigetvári járásnak volt, a lakosság 10,6%-a, míg az utolsó helyen a mohácsi járás állt 7,6%-kal. Az utolsók között szerepelt a sellyei járás is 8,5%-kal.

Az olvasási átlag már más képet mutatott. Az olvasók a legtöbb könyvet a mohácsi járásban olvasták. Itt az egy főre eső könyvmennyiség 21,9 volt, míg a pécsi járásban 15,2 és az utolsó helyen álló szigetvári és sellyei járásokban 11,2, illetve 11,4.

Az olvasási átlag az egy olvasó által egy év alatt elolvasott könyvek számát jelenti. Az, hogy egy olyan dolgozó, aki többnyire csak a felszabadulás után szokott hozzá az olvasáshoz, havonta elolvas 1—1,8 könyvet, mutatja azt a komoly eredményt, amit a kultúrforradalom megyénkben könyvtárvonalon elért. Különösen ha számbavesszük, hogy 1945. előtt a falvakban működő összes könyvtár kölcsönzése a hozzávetőleges adatok szerint, semmiesetre sem haladhatta meg az évi 50.000 kötetet. Tehát egy év alatt még azt a mennyiséget sem érék el, amit könyvtárhálózatunk egy hónap alatt.

Érdekes megvizsgálunk azt is, hogy az egyes járások népkönyvtárai hogyan működtek az Olvasómozgalmi Hetek előtt? (Legjobb, ha december

hónapot tekintjük, amely egyrészt az Olvasómozgalom előtti utolsó, másrészt a legforgalmasabb téli hónap). Ezen a téren a legjobb eredményt a sásdi járás érte el. Itt valamennyi könyvtár működött és jelentést is küldött. A leggyengébb a sellyei járás volt, ahol a könyvtárak egyharmadrésze, 33%-a nem működött. Rossz volt a mohácsi és pécsváradi járás is, ahol a könyvtárak 21%-a nem kölcsönzött. Végeredményben az egész megye területén 42 volt a rosszul, vagy egyáltalában nem működő könyvtárak száma.

Azt tudtuk, hogy szervezetlen munkával csak rossz eredményt érhetünk el és semmiesetre sem döntő változást. Ezért a munka megkezdése előtt értékeltük könyvtáraink helyzetét, munkájuk eredményeit és hibáit. Pontosan összeállított terv szerint dolgoztunk. Vigyáztunk a rendelkezésünkre álló erők arányos elosztására és ezért egy héten csak egy járásban rendeztük meg az Olvasómozgalmi Hetet. Így a Megyei Könyvtár és a Járási Könyvtárak munkatársai kölcsönösen segíteni tudták egymást. A munkába bevontuk a függetlenített községi könyvtárosokat és a legjobb falusi népkönyvtárosokat is. Valamennyit személyesen kértük fel a segítségre és közreműködésre. Az értékelésnél azután ki is derült, hogy nagyon komoly segítséget jelentett munkájuk és sok könyvtárt ők hoztak rendbe.

Az időben kiküldött tájékoztatók és a jól előkészített megbeszélések és értekezletek lehetővé tették a szervezett előkészítő munkát. A népkönyvtárak nagyrésze munkatervet készített és azt megbeszélték a helyi szervek vezetőivel. Így biztosítani tudták a terv pontos végrehajtását.

Tisztában voltunk azonban azzal, hogy semmiféle rendezvény sem biztosíthatja olyan jól egy elhanyagolt könyvtár működését, mint a jól kiválasztott könyvtáros. Ezért mindazokon a helyeken, ahol lemondás, vagy más személyi ok miatt nem működött megfelelően a könyvtár, legfontosabbnak a megfelelő könyvtáros beállítását és kellő tájékoztatását tartottuk.

Természetesen a felvilágosítás nemcsak a könyvtár kezelési szabályainak ismertetését jelentette, hanem magának az adminisztrációnak a helyszínen történő rendbetevését és olvasók szerzését is. Ez sokszor házról-házra járással történt.

Ilymódon 101 könyvtárban javítottuk meg helyszínen a munkát és 19 gyengén, vagy egyáltalában nem működő könyvtárban új könyvtárosra bíztuk a kezelést.

A helyszíni munkát összekapcsoltuk rendezvények tartásával, illetve előkészítésével. Felkerestük a helyi szervek vezetőit és a lehetőségekhez mérten biztosítottuk a könyvtár munkájának zavartalanságát. Résztvettünk több rendezvényen, kölcsönzések alkalmával beszélgettünk az olvasókkal.

Ez eredményezte azt, hogy míg előzőleg a sellyei járásban a népkönyvtárak 33%-a nem működött, február végén valamennyi könyvtár jó forgalmat bonyolított le. Az Olvasómozgalmi Hetek végére a megye valamennyi járásában megjavult a munka és az azelőtti 42 rosszul, vagy egyáltalában nem működő könyvtár száma 11-re csökkent. Ezek közül mindössze kettő az olyan, ahol még nehézségek állnak fenn, a többi kilencben az újonnan beállított könyvtáros munkája nyomán fokozatos javulás tapasztalható.

A legnagyobb eredményt az olvasók és kölcsönzések számának emel-

kedésében tapasztalhatjuk. A régebbi 9,6%-os megyei olvasói átlag, 11,4%-ra emelkedett. Ez 4.500 olyan dolgozót jelent, aki azelőtt nem olvasott.

Különösképpen nagy az emelkedés a kölcsönzött kötetek számánál. Három hónap alatt 41.000-el több könyvet kölcsönöztek ki, mint az elmúlt év utolsó három hónapjában.

Legnagyobb az emelkedés a falusi népkönyvtáraknál. Itt az olvasók száma 11,8%-kal emelkedett, míg a kölcsönzött kötetek száma februárban 47%-kal volt magasabb, mint decemberben.

A városokban és függetlenített községi könyvtárakban az emelkedés kisebb, de ez érthető is, mert aránylag jóval több az olvasók száma. Sásdon a lakosság 24,6%-a, Mecseknádasdon 36,6%-a, Pécsváradon 24,5%-a, Komlón 15,6%-a iratkozott be a könyvtárba. Itt már jóval nehezebb emelni az olvasók számát, mint olyan helyen, ahol 4—5% olvas.

Természetesen nemcsak a könyvtárosok munkájának a megjavításával, hanem többfajta rendezvényt is igyekeztünk emelni az olvasómozgalmi munka színvonalát. 216 könyvismertetést, ankétot, diavetítést, mesedélutánt, 69 könyvkiállítást, 97 könyvcsere-tartottunk 2 hónap alatt.

A másik, amiben egészen rendkívüli eredményt értünk el, az az először kezdeményezett mozgalom, hogy az olvasó is támogassa a könyvtárat, és ajándékozzon könyvet. Célunk ezzel a módszerrel az volt, hogy gyarapítsuk a néhol bizony eléggé egyoldalú, vagy kis könyvvállományt, s jobban elmélyítsük az olvasó és könyvtár közti kapcsolatot. Az utóbbi érdekében könyvtárosaink több községben olvasóbált is rendeztek.

Ennek a most kezdeményezett és még csak növekedőben lévő mozgalomnak eredménye, hogy csak az Olvasómozgalmi Hetek alatt 2353 db könyvvel gyarapodott a községek könyvvállománya, ami összességében legkedvezőtlenebb számítás szerint is 30.000 forintot jelent.

Ugyancsak jelentős lépés volt, a már elkallódottnak vélt könyvek visszaszerzésére irányuló munka. Több százra tehető az ilyen módon újra forgalomba került művek száma.

Jelentős eredményt hoztak az Olvasómozgalmi Hetek a tanácsokkal való kapcsolat tekintetében is. A legtöbb helyen a könyvtár komoly segítséget kapott, több helyen bűtort, könyvet ajándékoztak, így pld. Szederkényben 100 db új könyvet adtak át.

A járási tanácsok népművelési csoportjai is teljes mértékben támogatták az Olvasómozgalmi Heteket és kiutazásaikon sok könyvtárnak nyújtottak a helyszínen segítséget.

Végezetül nem mulaszthatjuk el, hogy meg ne említsünk egy-egy könyvtárat, ahol különösképpen jelentős eredmények születtek. Így Bakócán 30%-kal, Egyházaskozáron és Kárászon 20%-kal, Baranyajenőn 100%-kal emelkedett az olvasók száma, Bolyban a kölcsönzött kötetek száma a havi ezer db fölé emelkedett, Mágocson hatalmas arányokban indult meg a mezőgazdasági könyvek olvastatása.

Mindent summázva, az Olvasómozgalmi Hetek megmutatták azt, hogy egy jól szervezett könyvtári megmozdulás milyen komoly eredményekre képes. A 4.500 új olvasó bekapcsolódása minden fáradságot megért és azt a megelégedett érzést adta, hogy munkánkkal jelentős mértékben hozzájárulhattunk kultúrforradalmunk sikeréhez.

SZÖLLŐSI KALMÁN

Könyvkiadás Pécssett

Irodalmi életünkben szinte sorsdöntő változást jelent a vidéki könyvkiadás létrejötte. A múlt év végén elsőnek a pécsi írócsoport kapta meg ezt a nagy lehetőségeket ígérő jogot, majd nem sokkal később a másik két nagy írói közösség, a debreceni és a szegedi is.

Tudvalévő, hogy évek óta nem volt intézményes könyvkiadás vidéken. Régebben is csak tiszavirág-életű kiadók működtek, vagy az írók saját költségükön, kis példányszámban és többnyire gyenge kiállításban jelentették meg műveiket. Most azonban minden lehetőség megvan arra, hogy a pécsi könyvkiadás termékei egyenlő feltételekkel állják a tartalmi, mennyiségi és minőségi versenyt a fővárosi kiadványokkal. Minderre persze, csak saját erőnkre támaszkodva nem vállalkozhatunk. A megyei és városi tanács fokozott segítsége szükséges ahhoz, hogy tetteinkben nyilvánuljon meg a felismerés: a Pécssett megjelenő könyvek az egész országba szétviszik a pécsi, baranyai kultúra hírét, megbecsülését, és rangot vívnak ki nemcsak szerzőiknek, hanem annak a földnek, tájnak is, ahol születtek és amelyről legtöbbnyire szólnak. Csak a helyi szervek segítsége teheti lehetővé azt, hogy kiadványaink az árak tekintetében is állják a versenyt a budapestiekkel. Debrecenben és Szegeden már jelentős összegű támogatással alapozta meg a tanács az ottani könyvkiadás munkáját.

A továbbiakban röviden ismertetni kívánjuk kiadónk soronkövetkező termékeit.

Április elején jelent meg Csorba Győző „Ocsudó évek” című önéletrajzi költeménye. Ebben a kötetben a gyermekkort énekli meg a költő apja haláláig, addig a pillanatig, amelyben gyermeksege végetér. Lírai vallomás ez, minden alkotónál előbb-utóbb bekövetkező szembenézés a „paradicsom elvesztésével.” A költő gyermekkorának elhatározó élményei: a nyomasztó szegénység, a szerelem korai felismerése, az iskola, a játékok és játszótársak, az anya, aki fészekadó oltalom, a tragikus életű apa s még egy sereg szívét dobogtató élmény elevenedik meg a mintegy ezerháromszáz sorban. A visszaemlékező vallomást Csorba nagy költői kultúrája csendesen hőmpolygó stanzákban bontja ki a kötet lapjain, melyekből a költő új arcát ismerheti meg a közönség.

Az „Ocsudó évek”-kel egyidőben lát napvilágot „Az első fejezet” című novella-antológia. Életünk egyik legemlékezetesebb élményét, a fasiszta háború lidércnyomásos végórát és a szabadság első lélegzetvételét örökíti meg ez a gyűjtemény. A kötet szerzői, Galsai Pongrác, Molnár Zoltán, Ordas Iván, Szántó Tibor, Szöllösi Kálmán és Tatay Sándor arra vállalkoztak, hogy a kor sajátos levegőjét érzékeltetve írják meg történelmünk új

és szabadságunk első fejezetét. Drámai eseményekben bővelkedő, minden mozzanatában feszült, valóban írói ábrázolásra méltó témát választottak tehát, mely ugyanakkor, valamennyiünk közös élménye lévén, a legszélesebbkörű érdeklődésre számíthat.

Takáts Gyula—Egry József „Vizitükör” című, művészi kiállítású könyve lesz a pécsi könyvkiadó következő termése. Ebben a kötetben nemrég elhunyt, Kossuth-díjas festőművészünk, Egry József rajzait és a balatoni táj szerelmesének, Takáts Gyulának verseit találhatja meg az olvasó. A költészet és a képzőművészet — mindkettő a maga nyelvén — mond gyönyörű vallomást a „Vizitükör”-ben a balatoni tájról, életről, emberekről, nemcsak a művészi szemléletet, szépérzékét fejlesztve, hanem a hazaszeretet elmélyítését is szorgalmazva.

Novelláskötet következik, Tatay Sándor „Ének a szőlőhegyről” című műve, mely egyik legkiválóbb élő elbeszélőnk munkáiból ad sokrétű és igényes válogatást. Tatay témáit néhány mondatban igen nehéz meghatározni: az író általánosan minden érdeklí, ami alkalmas arra, hogy az emberi lélek mélységeibe világítson és a társadalmi ellentéteket a novella sajátosan drámai módján villantsa meg. A szerző múltbeli elbeszélései a védtelenek, a kiszolgáltatottak iránti humániumukkal, a társadalmi élet sötét erőit leleplező szenvedélyességükkel és a legfinomabb lélektani árnyalatokat is kifejező realizmusukkal élményt jelentenek.

Nem kisebb jelentőségű azonban Szántó Tibor „Tricikli” című novella-gyűjteménye sem a könyvkiadó tavaszi tervében. Növeli a kötet jelentőségét, hogy a fiatal író önálló kötetben most jelenik meg először. Szántó írásaiban a látás sajátos eredetisége és a stílus olykor szinte fölényes magabiztossága lepi meg leginkább az olvasót. Témái változatosak, de nem az élet látványos jelenségei közül valók. A mozgalmas eseményeknél jobban érdeklik a lélek történései. Kitűnő érzéke van ahhoz, hogy a látszólag jelentéktelenben megmutassa a tipikust. Ennek köszönhető, hogy mondanivalói mindig közösségi érvényűek. A kötetben lévő leghosszabb elbeszélése, amely a szovjet csapatok felszabadító harcának egy rövid szakaszát mutatja be, joggal sorolható az ilyen témájú írásművek legjobbjai közé.

Néhány kiadványt ismertettünk csupán a pécsi könyvkiadás legközelebbi terméséből. Ha mindazokat a könyveket méltatni kívánnánk, amelyek még ebben az évben napvilágot látnak, illetve amelyek a kiadó tervében szerepelnek, cikkünk túlnőne a megadott kereteken. De az előzetes ismertetéseknél úgyszólván többet mond majd munkánk megérett gyümölcse: az új és igényes írói művek sora.

GÉCZY JÓZSEF

Néhány szó a sellyei járási népművelési csoport belső munkájáról

Járási népművelési csoportjaink többsége f. év januárjában kezdte meg munkáját teljes apparátussal. Az öt főből álló járási népművelési csoportok az elmúlt négy hónap alatt sok nehézséggel küzdöttek, ez a küzdelem sok szép eredményt, de hibát is hozott magával.

E rövid beszámolóknak célja egy — a sellyei — járás népművelési munkáján keresztül bemutatni, a menetközben felmerülő problémák helyes, vagy helytelen megoldási módját, ezen keresztül is segítséget adni járásaink népművelési munkájának megjavításához. A felvetett kérdéseket az építő kritika szellemében közöljük azzal a szándékkal, hogy a népművelés jövő feladatait minél jobban oldhassák meg járási csoportjaink.

A sellyei járás népművelési csoportja 1955. januárjában kezdte meg munkáját teljes apparátussal. A csoport kollektív élete, munkája csak márciusban kezdett kialakulni. Kezdetben a csoportvezető és a járási kultúrház igazgató a feladatokat egyedül oldotta meg. Csak később jöttek rá, hogy a csoport többi tagjával közösen sokkal jobban oldhatják meg a felmerülő problémákat. Pl. 1955. februárjában néhány adatot kértünk járásainktól a függetlenített népművelési dolgozókról. Az ezzel járó adminisztratív feladatokat a csoportvezető maga végezte el, holott ezt a munkát a gazdasági előadónak kellett volna végeznie. Nem vonták be a csoport kollektív munkájába a járási könyvtárvezetőt sem, pedig a könyvtárosi munka a népművelés egyik fontos területe, s mint ilyen, szerves része a járás népművelési munkájának.

A csoportvezető elvtárs ma már az egyes feladatok megoldásával megbízza az illetékes előadókat. Ezt igazolják a teklaifalusi és magyar-mecskei járási szemlék, melyeknek egy-egy feladatát az illetékes előadók végezték el. A két községben zökkenő nélkül lefolyt szemlék igazolják azt a tényt, hogy a közös munka alapja az eredményeknek. A feladatok megosztásánál és azok megoldásánál még az is hiányosság, hogy menetközben a csoportvezető részéről legtöbbször elmarad az ellenőrzés. Az ellenőrzés hiánya okozza azt, hogy egyes jelentések késnek, mint például a községek dokumentációs anyagának elkészítése is.

Egyes eredmények láttán a járási népművelési apparátus elbízta magát, elégedett. A sellyei járás párt-végrehajtóbizottsága tárgyalta a járás népművelési munkáját. Megállapítást nyert, hogy „a járás kulturális munkája javult, vannak kezdeti eredmények”. A megbeszélés után a népművelési csoport munkája gyengülni kezdett. Elbizakodást okoztak a tekla-

falusi és magyarmecskei járási szemlék sikereit is. Ennek következménye lett a Sellyén lefolyt járási szemle szervezetlensége.

Mivel a fenti hiányosságok a többi járásban is tapasztalhatók — esetleg csak más formában — a következő belső feladatokat kell megoldania a járási népművelési csoportjainknak:

1. Alakítsák ki a csoportok helyes kollektív életét és munkaszervezetét.
2. Javítsák meg az ellenőrzési munkát.
3. A kezdeti eredmények ne vezessenek elbizakodottsághoz, hanem serkentsenek további jobb eredményekre.

A csoport belső munkájának helyesebb megszervezésével, az irányítás és ellenőrzés tervszerűségével teremtjük meg alapját a színvonalasabb népművelési munkának.

BÜKKÖSI MÁRIA

Beszélgetés a Mezőgazdasági és Erdészeti Dolgozók Szakszervezetének kultúrnevelési kérdéseiről

Zöldel a határ . . . Dolgos kezek munkája nyomán már mindenütt kidugta a földből a fejét a termés első ígérete. A falvak népe ott serénykedik a földeken, a mezőgazdasági üzemekben lázas munka folyik a több, jobb termésért.

— Vajon a kulturális munka is ugyanígy teljesíti feladatát? Vajon segíti-e úgy előrevinni a mezőgazdasági termelőmunkát, mint azt pártunk határozata kívánja? — tettük fel a kérdést Semsei Sándor elvtársnak, a MEDOSZ területi bizottsága elnökének.

— *Tisztában vagyunk azzal, hogy a jó kultúr munka milyen komoly segítséget nyújthat termelőmunkánkban. Pártunk útmutatása nyomán a SZOT Elnöksége határozatot hozott a mezőgazdasági üzemekben folyó kultúr munka színvonalasabbá tételére és ezt a határozatot helyi viszonyainkra átültetve végre is akarjuk hajtani.*

Első lépésként kibővített aktívaértekezleteken foglalkoztunk üzemieinknél a program ismertetésével, munkánk részletes elemzésével, hibáink okaival, s azok kijavítására irányuló módszerekkel. Mindenekelőtt felmértük erőnket s kultúr munkánk állapotát.

— Miként végezték a felmérést s a számvetés milyen eredményt mutatott?

— *A jelentések, a rendelkezésre álló adatok és a kiszállások személyes tapasztalataim túl március 27-én Pécsre, kulturális seregszemlére hívtuk össze művészeti csoportjainkat, hogy kultúr verseny keretében adjanak számot tudásukról. A seregszemle bebizonyította, hogy — sok hibás és helytelen nézet, művészietlen megnyilatkozás közt is — állami gazdaságainkban és gépállomásainkon megvan az az értékes mag, az a kis csoport, mely a MEDOSZ és népművelési szervek segítségével helyes irányba képes vinni a művészeti tevékenységet.*

— Mik voltak az egyes művészeti ágakon belül tapasztalható helytelen megnyilvánulások, s miként kívánják kiküszöbölni azokat?

— *Színjátzócsoporthajnknál elsősorban a helytelen témaválasztás. Az irányítás hiánya folytán több csoportnál ütötte fel fejét a régi giccses, kispolgári színjátzás szelleme, ami nagyrészt a kormányprogram félreértelmezéséből származott. Így például a Sátorhelyi Állami Gazdaságnál a régi*

Színházi Életekből kiollózott kabarédarabokat kívánták színrehozni, másutt időszerűtlen, mai életünktől távoleső témát választottak, vagy pedig erejüket meghaladó színművek bemutatásával kísérleteztek, mint pl. Mohácszigeten, ahol Molière: Fösvényét kívánták művészeti előfeltételek megteremtése nélkül színrehozni.

Ezeken a hibákon elsősorban a csoportokkal való személyes, behatóbb foglalkozásokkal kívánunk segíteni, ellátjuk őket helyes téma- és műsorfüzetekkel. A színvonalemelést pedig patronázs munkával, kultúr-csoportok közötti egésznapos, nyári tapasztalatcserékkel szándékozunk elérni. Július 6-ig, a Traktoros-napig, 12-ről 20-ra akarjuk emelni az egészségesen fejlődő színjátszócsoporthaink számát.

Táncsoporthaink, ének- és zenekaraink munkájánál is hiányzott eddig a kellő irányítás. A táncok zömében koreográfiailag rosszul feldolgozottan, kevert stílussal kerültek előadásra. Kultúrversenyünkön is tulajdonképpen csak két, tiszta tartalmi jelleggel bíró táncsoporthat láthattunk, közöttük érdemes felemlítenünk a nagyrészben német anyanyelvű táncosokból álló Babarci Allami Gazdaság női csoportját, mely mélyen átértzett, tartalmában és jellegében is eredeti magyar népi táncával igaz művészi élményt nyújtott. Ugyanakkor szembeszökő volt a villányi táncsoporthat műnépies, a birjáni és buzsáki „üveges” motívumaival vegyített tánca.

A babarciak példája rávilágított arra, hogy milyen komoly eredményeket hozhat a lelkiismeretes patronázmunka. Táncukon felmérhető volt annak a komoly segítségnek értéke, melyet a mohácsi pedagógusok nyújtottak a csoportnak.

Ének- és zenekaraink munkájában sem domborodott ki kellőképpen a népi, nemzeti jelleg. Szívós, felvilágosító munkával kell kigyomlálnunk a káros kispolgári és kozmopolitizmus felé hajló megnyilatkozásokat.

Komoly befektetéssel már három helyen hoztunk létre fúvószenekart, így 35—35.000 forint összegben a villányi, babarci és mágocsi zenekarok részére vásároltunk fúvóshangszereket. Azonban figyelembe kívánjuk venni a nemzetiségi megoszlást is és még ebben az évben megalakítjuk a babarci német és a beremendi délszláv pengetőhangszerű zenekarokat. A szakszerű vezetést tiszteletdíjas zenei oktatóval fogjuk megoldani.

— Milyenek az eredmények és mik a tervek a tömegoktatás, az előadásos propagandamunka területén?

— Dolgozóink szakmai oktatását csak részben sikerült megoldanunk. A dolgozóiban felgyülemlett tudásszomjat nem elégíthették ki az úgynevezett „ezüstkalászos” gazdatanfolyamok, mivel a Mezőgazdasági Igazgatóság a jelentkezettek számához képest aránylag kevés helyen tudta beindítani azokat, az ismeretterjesztő propaganda pedig elsősorban az általános műveltség emelését szolgálta és nem a szorosan vett szakmai ismeretnyújtást. Az I. évnegyedben 29 helyen 168 előadást tartottak, s ezeken 7134 dolgozó vett részt. 80 előadás hangzott el a termelési kérdésekkel kapcsolatosan, 40 politikai, 22 természettudományi, 26 egyéb témából. Alapvető fontosságot tulajdonítunk az analfabétizmus teljes felszámolásának, a helyesírás, olvasás és számtani alpműveletek elsajátításának. Külön esti kurzusok beindításával akarjuk ezt a célunkat elérni.

— Az elmondottakon kívül mik még a főbb terveik?

— Égető kérdésünk az időszaki dolgozók bevonása az oktatásba, erre külön, alapos tervet is készítettünk. A nyári falunapokhoz sport- és kulturális rendezvényeinkkel komoly segítséget fogunk adni. Emelni fogjuk dolgozóink olvasottságát, ugyanis tapasztalataink azt mutatják, hogy 24.000 kötet könyvünknek csak kb. 40%-át forgatják rendszeresen dolgozóink. Könyvállományunk helyesebb elosztásával, új könyvtárszervezeti és propaganda módszerekkel legalább 20%-kal kívánjuk emelni a könyvforgalmat. A gépállomásokon brigád vándorkönyvtárakat, gazdaságaink távolabbi üzemegységeinél üzemegység könyvtárakat létesítünk. Célunk, hogy állami gazdaságaink és gépállomásaink a vidék kultúrbázisaivá váljanak...

Könyv... tanulás... tánc... ének... kultúra! — peregnek gyors egymásutánban a szavak s bontakoznak ki előttünk mind élesebben a szebbnél-szebb tervek: óriási, emberformáló program.

Beszélgetésünk befejeztével azzal a szilárd érzéssel távozunk, hogy ahol ilyen lelkesedést tanusítanak a megajánlásban, ott majd a kivitelezést is siker koronázza.

Jó munkát kívánunk hozzá!

LIPPENSZKY ISTVÁN

Számvetés megyei képzőművészetünk helyzetéről

Sajátos adottságainál fogva felszabadulásig a képzőművészet volt az a művészeti ág, mely legtávolabb állt a tömegektől. Míg a könyv, a sokszorosítás, a zene, még egyszerűbb és közvetlenebb úton juthatott el a tömegekhez, a képzőművészet számára jóformán csak a kiállítási lehetőség maradt meg, viszont a kiállítás helyhezkööttsége eleve kizárta a képzőművészeti alkotások és a tömegek egymáshoz való közeledését. Ez a képzőművészet ugyanakkor nem a dolgozó tömegek ízlését, eszmei kívánságait, vagyait, életét, reményeit, terveit tükrözte, hanem — néhány haladó szellemű képzőművész alkotásaitól eltekintve — a burzsoázia válságokkal küzdő társadalmának formalista tükröződései voltak. Ez a képzőművészet távol állt a dolgozóktól tartalomban és formában egyaránt és így érthető, hogy nem is érdeklődtek utána, nem vallották magukénak és nem tartották szükségesnek a megismerését.

Tíz évvel ezelőtt, sőt a tíz éven belül néhány éven át, ez jellemezte a magyar képzőművészetet is. Még legjobbjaink is, akik azóta megtalálták a népért való alkotás egyetlen, helyes útját, kevés kivételével ezt az utat járták.

Most, amikor szabadságunk tizedik évét lezárjuk, hogy az elkövetkező tíz évek végtelen láncolatában még nagyobb mértékben bontakozzék ki a magyar képzőművészek alkotó kedve és tevékenysége, helyes, ha számvetést készítünk; megállapítjuk az eredményeket, hibákat, meddig jutott el megyénk képzőművészete az elmúlt tíz évben, mi az, amit megvalósított és mi az, amit az adósság rovatán tüntet fel a vizsgálat.

Hosszadalmas és fölösleges lenne most évente, kronológikus sorrendben elszámolni a tíz esztendőről. Igaz, sok minden történt, s ezeknek a történéseknek összeségéből születtek az eredmények, vagy következtek be a hibák. Elégedjünk meg azzal, hogy ezek rendelkezésünkre álló tanulságát vizsgáljuk meg, hiszen ezek alkalmasak és elégségesek arra, hogy a számvetés, mely nem igényli a teljességet, hűen tükrözze a megtett utat és megmutassa a közvetlen feladatokat.

A Képzőművész Szövetség Baranya megyei Csoportjának életében az elmúlt tíz évből — belső életét tekintve — az 1954-es év döntő jelentőségű.

A felszabadulás utáni évek fellendítették az alkotó kedvet s képzőművészetünk mind nagyobb és nagyobb mértékben foglalhatta el méltó helyét kultúréletünkben. Ezeket az éveket a teljes eszmei tisztázatlanság jellemezte, s már most megállapíthatjuk, hogy pontosan ezen a téren, mely a legjelentőségtebb, a legkisebbek az eredmények a Csoport tevékenységében. A Csoport az első években sokrétű összetételű volt, feladatát az

adott időben jól oldotta meg, de ahogy múltak az évek, úgy mutatkozott meg mind határozottabban és határozottabban, hogy útja nem felfelé ívelő és az egyeseknél, valamint a kollektívában megmutatkozó bizonytalanságokban nem találja meg a kiutat, a megoldást. A kiállítások megszükültek, az új csak a témában jelentkezett, nem jutottak túl az eszközön és minden problémájuk a téma és forma körül összpontosult. Nem látták meg világosan a tartalom hiányát, s mivel nem látták meg, ismét és ismét a téma és forma körül folyt a vita, mely időnként, éppen ezzel összefüggően, személyes harcokba csapott át kisebb-nagyobb intervallumokkal. 1954. őszén a megyei kiállítás után — három évig pihentek a fegyverek — olyan elemi erővel tört ki a harc, kerültek napvilágra az ellentétek, hogy túlnőtték a Csoport kereteit és társadalmi kérdésévé váltak a megyének, különösen Pécsnek. Az ellentétek kirobbanása látszólag nem elvi kérdések miatt történt, hanem személyi vonatkozások miatt. Kívülről nézve az eseményeket, két tábor vetélkedésének tetszettek, holott távolról sem azok voltak. Az ok sokkal mélyebb volt: az elvi tisztázatlanság.

Heteken, hónapokon át tartó vitákban igyekeztek megoldani problémáikat, míg a párt a Megyei Népművelési Osztály, a Szövetség és nem utolsósorban a társadalom hozzásegítette a Csoportot a megoldáshoz. A december utolsó napjaiban tartott plénum tisztázta a hibák okait, illetve a már említett legfőbb hibát, melynek valamennyi felszínén lévő hiba csak következménye volt.

Ez a plenáris ülés összegezte a szervezeti életben mutatkozó hibákat is, melyek elsősorban akadályozták az elvi tisztázás lehetőségét. Ennek következményeképpen a Csoport az egyszemélyű vezetésről áttért a kollektív vezetésre és ennek értelmében a vezetést legfelsőbb fokon három tagú vezetőség gyakorolja, melynek tagjai Martyn Ferenc, Soltra Elemér és Bizse János, mindhárman festőművészek.

Ezek az előzmények, s helyes, ha a továbbiakban rendszerbe szedve vizsgáljuk meg, hogy a tizedik szabad év utolsó napjai hogyan találták a Csoportot.

Mindenekelőtt azt állapíthatjuk meg, hogy az elért eredmények egyrészt szervezeti, másrészt elvi síkon mutatkoznak. Az előbbieket mint pozitív jelenségek, míg az utóbbinál az eredmény mint felismerés jelentkezik; az elvi, eszmei tisztázatlanság felismerése, mely meggátolta a Csoportot fejlődésében.

Azáltalt, hogy háromtagú direktorium vezeti a Csoportot, a Csoport életében jobban érvényesül a demokratizmus, ez viszont sok olyan hibát küszöböl ki, melyek károsan befolyásolták a Csoport munkáját és lehetővé tették személyi összeütközések és ellentétek kirobbanását. Ugyanakkor a több szem többet lát elv érvényesülése több és jobb lehetőséget biztosít az eredményes munkára és a hibák kezdeti stádiumában való feltárására.

Az eredményesen végződő vita felkeltette az érdeklődést a Csoport tagjaiban, s amikor azok saját elgondolásuk megvalósítását tapasztalták, nagyobb kedvvel fogtak hozzá az alkotó munkához, s megjavították egymáshoz és a Csoporthoz való viszonyukat. Ez viszont lehetővé tette a rendszeres szervezeti életet. Az összejövetelek tervszerűvé váltak, tartalmukban gazdagodtak, s a kiállítási tervezetések szűkkörű megbeszélései helyett mindjobban érvényesül a szervezeti nyilvánosság elve, melyen belül egyesek alkotásait, az alkotás általános és részkérdéseit és ami a leglényegesebb,

nem külön-külön, vagy kis csoportokban, igyekeznek tisztázni elvi álláspontjukat. Ez nagyon lényeges, mert ennek fel nem ismerése okozott sok bajt, gondot, ellentétet, nagyon sokszor személyi sikra vetítve, érdemes és értékes művészek között.

A tervszerű, rendszeres szervezeti élet lehetővé, sőt szükségessé tette, hogy folyamatba tegyék a tagság felmérését. Eddig a tagság formális volt és nem voltak határai; maga a vezetőség sem tudta, hogy tulajdonképpen ki a tagja a Csoportnak és ki nem, ki tartozik szervezett formában a Csoporthoz és kik azok, akik csak időnként kapcsolódnak bele a Csoport munkájába, de a közösségtől, mint olyantól, távol tartják magukat. Ez magával hozza a tagsági könyv rendszeresítését, mely nem a tagság leszűkítését jelenti, hanem elengedhetetlen stabilitást jelent az eddigi lazasággal szemben. Magától érthetődően ez egyúttal tagrevíziót is jelent, mely nemcsak személyi felmérő lesz, hanem az egyes művészek alkotó tevékenységének felmérése is.

Az elmúlt évek során az volt a gyakorlat, hogy minden ügy intézése az egyszemélyű vezető kezében futott össze, s személy szerint tőle függött, hogy az ügyek hogyan intéződjenek; eredményesen-e, vagy eredménytelenül. Mivel az illető alkotó művész volt és amellet egy fontos pedagógiai intézmény adjunktusa is, nem vitás, hogy erejéből mindenre nem futott és az ügyek bizonytalanul intéződtek. A munka szétesztása a háromtagú vezetőség, illetve a tizenegy bizottsági tag között a jó elintézés mellett sokrétűvé tette a munkát és ugyanakkor sok szervezési és rendezési probléma oldódott meg egyszerre. Minden vezetőségi tag egy-egy reszortmunkát vállalt önként, s így nem egy embert terhel a feladatok megoldása.

Az elmondottak azt igazolják, hogy a Csoporton belül sok évi vajúdas után megvalósult a szervezeti egység, mely — lévén képzőművészeti csoportról szó — alapfeltétele az elvi egységnek. Ez az egység ugyanakkor nagyobb tekintélyt biztosít az állami és társadalmi szervek felé, ez viszont visszahat az eddig tapasztaltnál sokkal intenzívebb segítségben, melynek tanujele például a járási tanácsok mind nagyobb mérvű érdeklődése a képzőművészeti alkotások iránt.

Ugyancsak a szervezeti élet megszilárdulása teszi lehetővé a nyári művésztelepi beutalások tervszerű előkészítését és nyilvános megvitatását, valamint az egyéni kiállítások egész évre történő megtervezését és megrendezését.

A Csoportnak számolnia kell ezzel is, hogy ki kell nevelnie, illetve ki kell szélesítenie a dolgozók között a műértők taborát. Ennek egyik eszköze a képzőművészeti kiállítás és a képtár, a másik ugyanilyen fontos, adott esetekben talán még fontosabb, a tervszerű képzőművészeti propaganda-munka. Az elmúlt évek során éppen a szervezeti élet lazasága következtében ez a munka, amely a TTIT Művészeti Szakosztályának keretén belül folyt, ad hoc jellegű volt, nem a különböző területek szükséges felmérése alapján valósult meg, s így ezen a téren jelentős a lemaradás. S hogy ez így volt, szintén összefügg a szervezeti élet bizonytalanságával, lazaságával. Főleg az üzemekben és falun sok a tennivaló ezen a téren. Ezt a hibát szintén az elmúlt hónapok széleskörű vitája tárta fel, s most a Csoport vezetősége a tagság egyetértésével célirányos művészeti előadások szervezését kezdi meg, melynek célja a műértő közönség sorainak kiszélesítése.

Ezek a szervezési eredmények, és ezekkel összefüggően született meg a legértékesebb eredmény, a Csoport elméleti, eszmei tisztázottságának felmérése, mely megmutatta a Csoport soraiban mutatkozó legnagyobb veszélyt: a naturalizmust.

A naturalizmus egyrészt passzív álláspontot jelent, másrészt a külsőség veszélyét rejti magában és a giccs felé hajlik. Ez a téma — tartalom — forma problémájának tisztázatlanságából származik, viszont az elvi, eszmei tisztázatlanságra vezet. A Csoport tagjai — kevés kivétellel — nem látták tisztán a tartalom, mint cél, jelentőségét s megálltak az eszköznél: a témánál és formánál, s éppen ezért az általuk megtett út nem is vezethetett a szocialista realizmus felé. A naturalizmus a témát tartja fontosnak és ezt kapcsolva a formával, elhagyja a tartalmat és az álláspont nélküli, művészeti program nélküli szürke és passzív magatartáshoz vezet s íme, eljuttunk a Csoport munkájában fellelhető hibák gyökeréhez: az álláspont-nélküliséghez, a programnélküliséghez, a szürkeséghez és passzivitáshoz. A legnagyobb jelentőségű a Csoport mai életében ennek felismerése és elismerése, valamint a tisztázásra való törekvés. Ez igen lényeges, mert ennek az elvi kérdésnek a rögzítése legfőképpen tisztázza a Csoport tagjainak helyzetét társadalmunk fejlődésében, kultúrrorradalmunk segítésében.

DEBITZKY ISTVÁN.

Egy jó művészeti kezdeményezés

Az elmúlt év őszén a pécsváradi járás harminckét községében pécsi festőművészek jelentek meg egy-egy megbízólevéllel, melynek értelmében hozzáfogtak a község jellegzetes részletének, vagy látképének megfestéséhez. A 32 olajfestmény ma már elkészült és április hónapban megrendezték a Pécsváradi Járási Tanács nagytermében azt az ünnepélyes kiállítást, melynek bezárásával minden község átvette saját tanácsterme számára az őt megillető képet.

E rövid hír mögött sok munka van: többszöri kiutazás, helyszini tanulmányok, maga a festményeknek ottani elkészítése, a Baranya megyei Képzőművészek munkacsoportjának szakmai bírálata. És sok öröm, értékes élmény: bensőséges kapcsolatok a község dolgozó népével és vezetőségével.

Maga a kiállítás gyakorlati szerepén túl alkalmat ad továbbá ennek a kollektív munkának minden vonatkozásban történő értékelésére, hiszen országos viszonylatban egyedülálló kezdeményezésről van szó.

Hogyan jött létre a terv, hogyan valósult meg? — ezt a kérdést intéztük Pferschy István elvtárshoz, a pécsváradi járási tanács igazgatási osztályának vezetőjéhez.

*

„Egy lakott helyet reálisan ábrázoló kép mindig komoly segítőtársa a község fejlődése érdekében dolgozó szervnek. Történelmi és haladó hagyományaink felkutatása és megőrzése sokat köszönhet az egykori képes lerögzítésnek. Ezekből kiindulva, hazánk felszabadulásának 10 éves évfordulójának tiszteletére ajánlást tettünk, hogy megfestetjük a járás községeit jelen állapotukban, egyrészt azért, hogy lerögzítsük milyen fejlődési fokot ért el a község a felszabadulás 10 esztendeje alatt, másrészt azért, hogy a képeket évtizedek múlva szemlélők majd megállapíthassák, mennyit fejlődött a község a mai időktől.

Amikor e gondolat felvetődött, áttanulmányoztuk és felmértük a lehetőségeket, hogy mily módon készíthetnénk a járás minden községéről legalább egy képet. Megállapítottuk, hogy erre a községek évi költségvetése módot ad, ha a rendelkezésünkre álló hiteleket helyesen használjuk fel. Mivel a jól gazdálkodó községi tanácsok az elmúlt évek folyamán beszereztek a tanácsirodák és termek diszítésére biztosított hitelkeretből a szükséges anyagot, ezért a múlt és a folyó évben már ezt az összeget művészi olajfestmények elkészítésére is felhasználhattuk.

A költségvetésben e célra biztosított keret a községeknél a Tanács és vb. fejezet 17. rovat 4. alrovatánál évente 400 forint.

Ebből az anyagi alapból kiindulva érintkezésbe léptünk a Baranya megyei Képzőművészek Csoportjával és előadtuk tervünket. Örömmel észleltük, hogy a csoport — látva a nemes célt — szívesen vállalkozott a képek elkészítésére. Kidolgoztuk az ütemtervet és ennek megfelelően adtuk ki az egyes művészeknek a községi tanácsok által előzőleg hozzánk megküldött megbízásokat.

Az adminisztráció megkönnyítése érdekében a községi tanácsok a képekért járó tiszteletdíjat a Képzőművészek csekkszámlijára utalták át. A csoport vállalta viszont, hogy a zsűri által a képekért befizetett összeget a művész kezeihez kifizeti.

Mivel a tiszteletdíjon kívül vászonra, vakrámára és képkeretre is szükség volt, felkértük a Képzőművészek Pécsi Csoportját, hogy a vásznat és vakrámát egyszerre rendelje meg valamennyi kép részére Budapestről a Képzőművészeti Alaptól. Az ennek ellenértékeként felmerült 45 forintos költséget a községek úgyszintén a csoport csekkszámlijára fizették be.

A képkereteket Budapestről kellett beszerezni a Fővárosi Tömegcikkgyártó Vállalattól. Az anyag biztosítása érdekében a Minisztertanács Anyagellátási Osztályához fordultunk és így a képkereteket hiánytalanul megkaptuk. Az adminisztráció lecsökkentése érdekében a községek a képkeretek árát a járási tanács letéti csekkszámlijára utalták át és így a számlát a járási tanács rendezte.

Ezzel a technikai megoldással minden község az évi 400 forintos keretből két év alatt be tudja szerezni községei képét. Amelyik községnek a dologi kiadásokra nagyobb fedezete van, a vásznat és a képkeret árát az egyes rovatokon is elszámolhatja és a 400 forintos fedezetet minden évben tiszteletdíjra használhatja fel.

A plakettek 15 forintba kerültek darabonként, a képek keretbehelyezése, belakkozása 10 forintba. Az így szükségessé vált 25 forintot a községek szintén a Képzőművészek csekkszámlijára utalták át. Egy kép bekeretezve készen 600 forintba került.

60 x 80 cm-es vászon vakrámával beszállítva	45 Ft
kép elkészítéséért tiszteletdíj	400 Ft
képkeret	130 Ft
plakett, keretbehelyezés	25 Ft

Összesen: 600 Ft.

Hatszáz forint ellenértékeként művészi festményekkel gazdagodtunk.”

Íme, egy jó kezdeményezés — melynek azonban máris van folytatása. Tudomásunk szerint megyénk többi járása követi a példát és az év során legalább két járás községének elkészül festménygyűjteménye. Festőművészeinknek azonban van egy sürgősségi javaslata: a megbízásokat még a nyár elején adják ki, hogy a nyarat, a legkedvezőbb időt felhasználhassák a sikeres munka befejezése érdekében.

MARTYN FERENC.

A Déldunántúli Műsoriroda munkájáról

A Baranya megyei Tanács 1954. augusztus 1-én alakította meg a Baranya megyei Műsorirodát azzal a cézzal, hogy az addig szervezetlen és rendszertelen, sem politikailag, sem művészileg nem megfelelő, úgynevezett „maszek” előadások helyett, egységes kultúrpolitikai irányítással, megfelelő szervezethez és rendszerességgel, megfelelő színvonalon biztosítsa a megye lakosainak kulturális ellátottságát. 1954-ben a Műsoriroda nem felelt meg teljes mértékben a fenti céloknak. A gazdaságosság hiánya szorosán összekapcsolódott a kultúrpolitikai szempontok teljes hiányosságával, valamint a tervezés hiányával. A vállalat műsorpolitikájára jellemző volt a műsorszolgáltatás erős felduzzasztása. A műsorokat a gazdaságosság szempontjának szemelött tartásával és a kultúrpolitikai szempont elhanyagolásával igyekezett megoldani, de a tervezés elhanyagolása a műsor- és közönségszervezés könnyelmű volta, valamint az egyes szervezők kézben nem tartása, végül a pénzügyi fegyelem be nem tartása, a gazdaságosság szempontját is tökéletesen megsemmisítette. A leadott műsorokban nagyrészt könnyebb műfajú (esztrád) előadások szerepeltek, de ez sem tudta a rentabilitást biztosítani az előadások megszervezése körüli mulasztások miatt. Nagy zavart okozott az írásbeliség részbeni vagy teljes hiánya is. A sokféle való lekötés, teljes szervezetlenség többek között azt eredményezte, hogy elmaradtak előadások, plakátokon meghirdetett művészek helyett mások léptek fel, aminek folytán természetesen a közönségben bizalmatlanság támadt a Műsoriroda iránt.

1954-el szemben 1955-ben a tervszerinti költségeket lényegesen lecsökkentettük és az 1955. évi veszteségtérítés csupán a központi regie megtérítését jelenti, míg az előadásoknak önállóan rentabilisnek kell lenniük.

Tekintettel arra, hogy a látogatók számát a kultúrotthonok kis befogadóképessége miatt erősen növelni nem tudjuk, erős takarékossgal kell csökkentenünk a költségeket, hogy vállalati tervünket teljesíteni tudjuk. Ez az év első negyedében sikerült is.

A Műsoriroda 1954. évi működésének hiányából leszűrt tanulságok figyelembevételével mellett a Műsoriroda működésének alapelvei és módszerei tekintetében különböző változtatásokat terveztünk és részben már végre is hajtottuk. A kultúrpolitikai szempontot előtérbe kívántuk helyezni és a gazdaságosságot nemcsak a műsorok tetszetősége és közönségvonzása tekintetében, hanem megfelelő központi irányítással kívántuk elérni. Vissza kívánjuk állítani a közönség bizalmát, ami csak úgy érhető el, ha a megszervezett és meghirdetett előadások a bejelentett helyen és időben, a plakátokon feltüntetett szereplőkkel folynak le. Évi műsortervet készítettünk,

melyben százalékosan felosztottuk az egyes műsorfajtákat és évente mindössze 240 előadást tartunk. Becslésünk szerint ennyit bír el a Műsoriroda jelenlegi adminisztrációja és szervezőgárdája, valamint a terület ezideig túlterhelt közönsége. A cirkusz-előadásokat töröltük műsortervünkéből, az eddig túltengő esztrádot leszorítottuk, sok nívós zenei műsort kívánunk adni, különös tekintettel Pécs fejlett zenei kultúrájára. Elsősorban pécsi művészekre kívánunk támaszkodni műsoradásainkban, ez részben költségmegtakarítást eredményez, részben pedig kultúrpolitikailag is indokolt.

A Népművelési Minisztérium a Baranya megyei Műsoriroda hatáskörébe utalta múlt év októbertől Somogy- és Tolna megyéket is és ennek megfelelően április 1-től a vállalat nevét is Déldunántúli Műsorirodára változtatta. Miután a Vállalatnak nincs saját autóbusza, mellyel a művészeket szállíthatná, az útiköltség igen megemeli az előadások önköltségét, így csak 300-nál nagyobb befogadóképességű kultúrtermekbe tudunk elmenni. Szemléltetésül összevonva közöljük az év első negyedében megtartott műsorainkat.

Január: Egy Csokonai irodalmi emlékest, Ascher Oszkár vendégfellépésével, a Pécsi Nemzeti Színház művészeinek, valamint a Műsoriroda Kisegyüttesének közreműködésével.

Három ária és dalest, helyi művészek közreműködésével és egy vendégművész (Fáy Erzsébet) fellépésével.

Öt klasszikus keringőest helyi művészek közreműködésével és Gencsy Sári fellépésével.

Egy tánczenekari est (Tabányi).

Nyolc magyarnóta est helyi művészek, Utri Anna és Mindszenti István fellépésével.

Ezeknek a műsoroknak továbbvitele folyt február hónapban, míg márciusban a következő műsorokat tartottuk:

Hét előadás Szigligeti Ede: Mama c. 3 felvonásos darabjából a Budapesti Petőfi Színház művészeinek vendégelőadásában.

Zenei műsort adtunk az MSZT barátsági hónap megnyitó ünnepségére. Hat előadást tartottunk Pécsi Hatosfogat címmel (esztrád műsor).

A Pécsi Nemzeti Színház legjobb komikusainak és énekes művészeinek fellépésével.

„Szabadság-szerelem” címmel a Barátsági hónap keretében két ária és dalest tartottunk helyi művészek és Fáy Erzsébet, valamint Szabó Miklós fellépésével. Négy előadásban Martiny Lajos és tánczenekara szerepelt.

A Pécsi Nemzeti Színház művészeinek közreműködésével 6 előadásban került színre Lehár: Vigözvegy operettjének kamaraelőadása.

Egyziben a mezőgazdasági dolgozóknak adtunk ajándékműsort (népdalok; népballadák, Petőfi versek) pécsi művészek és a helyi írócsoport közreműködésével.

Igyekeztünk az esztrád és egyéb könnyű műfajú előadásokat számszerűleg csökkenteni, nívósabbakká, irodalmiabbakká tenni. Átlagosan havonta 3 előadást tartunk Pécsen, míg a többi vidéken kerül bemutatásra.

Komoly problémája volt a Műsorirodának az úgynevezett „maszek” előadások felszámolása. Ez a Megyei Tanács Népművelési Osztályával és a helyi pártajtó segítségével már nagyrészt sikerült is. Hogy ennyire elharapódzhattak ezek a maszek rendezvények, az elsősorban egyes járási- és

községi tanácsszervek, valamint kultúrotthon igazgatók rendeleteket illető tájékoztatásának tudható be. Miután egyes helyeken még mindig tisztázatlan a „maszek” előadás fogalma, szükségesnek tartjuk ezt röviden ismertetni. Így nevezzük mindazokat a szabályosan kiközvetített és bárminemű engedéllyel ellátott előadásokat, melyek bevétele nem az illető rendezőszervé, (kultúrotthon, stb.), hanem a fellépő brigádé, illetőleg ennek szervezőjéé. Ezek a brigádok le szokták fizetni a bevételből a terem bér költségét, rendszerint szervezési jutalékot is adnak, többnyire adót nem fizetnek, de akár fizetik az adót, akár nem, mindenképpen törvénybe ütközik az előadásuk.

Igen gyakori jelenség, hogy egyes kultúrotthonok vezetői nem elégszenek meg a rendelet biztosította 10% terem bérrel, hanem esetenként különböző anyagi igényekkel lépnek fel a Műsorirodával szemben annak ellenére, hogy a rendelet szerint a terem bér magában foglalja az összes költségeket. Erre a tényre a Megyei Népművelési Osztály is több ízben körlevélben felhívta a figyelmet.

A Műsoriroda amellet, hogy elsősorban a pécsi művészek közreműködésére támaszkodik (amivel megszüntette a régebben Budapestről jövő, nem mindig színvonalas filharmoniai inváziót) igyekszik fiatal művészkadereket is felkutatni és foglalkoztatni. Rabb József színművészből például a Pécsi Rádió mellett a Műsoriroda nevelt elsőrendű magyarnóta és népdalénekest.

Bizonyos mértékig zavarja munkánkat az a körülmény, hogy a Filharmonia és az Országos Műsoriroda műsorszolgáltatásától működési területünk nincs kellőképpen elhatárolva.

A jövőben a Központi Vezetőség határozatainak szellemében műsoraink kultúrpolitikai színvonalát tovább kívánjuk emelni és az elért önköltségcsökkentést is fokozni kívánjuk. A folyó negyedévi tervünkben szerepel egy bérletes irodalmi előadássorozat bevezetése (7 előadás), továbbá az Oktatási Osztállyal együttműködve szeretnénk még ebben az iskoláévbén az iskoláknak egy tanulmányanyaggal egybehangolt kultúrtörténeti (irodalmi, zenei) brigádműsor-sorozatot adni. A mezőgazdasági dolgozók részére márciusban adott ajándékműsörtípust a jövőben szeretnénk rendszeressé tenni és a Megyei Tanács Mezőgazdasági Igazgatóságával együttműködve e műsorszolgáltatást a megye valamennyi gépállomására, állami gazdaságára és termelőszövetkezetére kiterjeszteni.

Szervezőink adatszolgáltatása alapján feltérképezzük területünk közönségigényét és a jövőben jól szervezett, színvonalas műsorokkal igyekszünk dolgozóink szórakozását, nevelését szolgálni.

POLGÁR ISTVÁN.

Zenebarátok köre

Az utóbbi hónapokban érdekes és hasznos jelenség tapasztalható Pécs kulturális életében. Valahányszor szóbakerül kulturális életünk egyik, másik területének továbbfejlesztése, másától értetődően úgy tárgyalunk a kérdésről, hogy mindjárt arra is gondolunk, mit adhatunk mindebből Baranyának.

Hogy csak zenéről beszéljek, — a korábbi években tettünk egyet s mászt azért, hogy rászolgáljunk a közvéleménynek arra a szállóigészerű felfogására, hogy „Pécs zenei város”. Legutóbbi eredményeink azonban eléggé megálltak a város határainál. Talán éppen eddigi munkánk elemzése hívta fel figyelmünket arra, hogy bár még a városban is rendkívül sok a tennivaló a tömegek zenei nevelése terén, mégis egész Baranyát magunkévá kell tennünk és belevonnunk embernevelő programunkba. Így jutottunk el a népművelési munka zenei vonalán a „Zenebarátok Köre” ötlethez. Ezt nem valamilyen új egyesülésnek, vagy értekezleti formának szántuk, hanem abból indultunk ki, hogy ha a városban vannak olyanok — és egyre többen, — akik igénylik a jó zenét, úgy bizonyára a falun is élnek ilyenek. Ezekből a már meglévő zenészerető, zene iránt érdeklődő, vagy fogékony emberekből kell kiépítenünk megyénk néhány központi helyén azt a természetes bázist, amelyre támaszkodva harcbaindulhatunk a még több ember toborzásáért, a nevelő-igényű zene számára.

Egy-egy ilyen baráti körre biznánk a zenehallgatás alkalmainak rendszeres megszervezését, a társadalom szélesebb rétegei közt való propagálását, egészen addig, amíg legalább járási székhelyen eljutunk odáig, hogy magától értetődő művelődési forma és alkalom lesz a rendszeres hangversenyélet.

Többféle elképzelés ölthet itt testet. Csak vázlatosan említek egy-kettőt. A pécsi zeneművészek, a Megyei Népművelési Osztály és a TTIT támogatásával szívesen kimennének rendszeresen néhány helyre, hogy baráti körben bárhol, ahol egy jó zongora és vendéglátó akad, muzsikáljanak. Úgy gondolom, az lenne a leghelyesebb, ha nem koncertszerűen, hanem a többévszázados hagyományt felelevenítve, a társaságtól körülvéve, a hallgatósághoz emberi közelségbe kerülve. Ha valahol kialakulhat érdeklődő, a zenétől átítatott hangulat, úgy azt hiszem, az ilyen környezet a legalkalmasabb erre.

Egy további lehetőség — ami tulajdonképpen fejlettebb forma s talán ezért előzi meg a szerintem lényegesebbet — néhány hangverseny megszervezése olyan helyeken, ahol eddig nemigen volt ilyen alkalom. Talán éppen az ilyen hangversenyek fogják felébreszteni az igényt a „Zenebará-

tok Köre" létrehozatalára is. Az Országos Filharmónia Hangversenyközpont megértően fogadta azt az elgondolást, hogy Baranya megye járási székhelyein és egy-egy nagyobb más helyen is, havonta rendszeresen adjanak hangversenyeket budapesti és pécsi kiváló művészek. Egy-egy zongorista, hegedűs és énekes képeznének alkalmoszerű művészbrigádot s közérthető, művészi igényű műsorokkal sorra látogatnák az említett helyeket. Lehet, hogy kezdetben kevés lesz az érdeklődő, de bízunk abban, hogy akad minden helyen lelkes zenebarát, leleményes népművelő, aki kézbeveszi a dolgot és valóra váltja a maga helyén a városban született elképzelést.

Az utóbbi hetekben megbeszélést folytattunk néhány munkatársunkkal ezekről a gondolatokról. A helyeslés, amellyel fogadták az itt csak vázlatosan felvetett lehetőségeket, arra enged következtetni, hogy valóban él egy ilyen igény mindenütt, amelyet ki kell elégítenünk. Mi világosan látjuk azt a problémát, ami előttünk áll s amelyet Újfalusy József, a Népművelési Minisztérium Zenei Főosztályának vezetője úgy fogalmazott meg, hogy az elmúlt évek mindenkit megtanítottak arra, hogy a tömegek helyett a zenei művelődés munkáját elvégezni nem lehet. Feladatunk tehát, hogy megtaláljuk a legjobb formákat, amelyek magukkal ragadják az érdeklődőket és az egyre nagyobb tömegeket. A zene — és itt mi most a komoly zenére gondolunk — századok folyamán jelentős társadalmi funkciót töltött be. Embernevelő szerepét nem nélkülözhetjük s hatásának kiterjesztéséért zenebarátoknak és népművelési munkásnak egyre lelkesebben kell dolgoznia, mert hisz a legszélesebb tömegekhez kell eljuttatnunk a zeneművészet hangját.

ANTAL GYÖRGY.

Tapasztalatsere a Doktor Sándor kultúrotthonban

Országépítő terveink megvalósulásának komoly segítői azok a tanulmányok, melyek a jó vagy kevésbé sikeres munka nyomán kerülnek felszínre. A gyakorlatból adódó egyéni tapasztalatok széleskörű általánosítása lehetőséget nyújt a töretlen fejlődés számára. A termelőmunkán túlmenően éppen a művelődés, az embernevelés területe az, ahol feltétlenül szükség van a helyes módszerek kidolgozására és terjesztésére.

Dolgozóink ismereteinek bővítése, általános műveltségük szélesítése, világszemléletük, jellegük formálása, izlésük fejlesztése, kultúrált szórakozásuk biztosítása fontos feladat, melynek megoldása nagyrészt kultúrotthonainkra hárul. Sűrűn emlegetjük a célt: kultúrotthonaink váljanak a dolgozók második otthonává! De vonatkozzék ez a követelmény ne csak egy vagy egynéhány, hanem valamennyi kultúrotthonunkra! Ennek a célnak az elérésére való törekvés vezetett bennünket, mikor a városi Doktor Sándor kultúrotthonban tapasztalatszerét rendeztünk a kultúrotthon-igazgatók és az üzemek, vállalatok, tömegszervezetek kultúrmunkásai részére.

Az egésznapos összejevetel első részében a kultúrotthon vezetője tartott beszámolót. Beszélt a vezetés és szervezés kérdéseiről, az ismeretterjesztő munkáról, a szakköri foglalkozásokról, a klub-életről, a művészeti tömegmozgalom feladatairól. Az eredményeket és hibákat látva, foglaljuk össze röviden a tanulságokat!

A kultúrotthon irányításában pillanatra sem téveszthetjük szemelől a kollektív vezetés jól bevált módszerét. Az igazgató őszinte kapcsolata munkatársaival, a soronkövetkező tennivalók közös megbeszélése nemcsak a beosztottakat, de a vezetőt is neveli. A felelősség egy személy vállát nyomja, de, hogy ez a felelősség tudatosodjék minden kultúrotthoni dolgozóban, szükséges a kölcsönös megértés, egymás jó munkájának megbecsülése is. A kultúrotthon üzem — persze a szó átvitt értelmében — s mint ilyen, üzemi tervezést követel. A rendezmények zavartalan lebonyolításának biztosítóka a meggondolt előkészítés és a pontos végrehajtás.

Az ismeretterjesztés megannyi nagyfontosságú cél elérését teszi lehetővé. A hasznos, gyakorlatban alkalmazható ismeretek szaporítása, az oktatás tartalmában rejlő nevelési alkalmak maradéktalan kihasználása — mind az emberművelés elengedhetetlen kellékei. Egy ismeretterjesztő előadás sikerének alapját a közérdekű, tanulságos téma kiválasztása, jól felkészült előadó, a gondos szervezés és jó előzetes propaganda képezi. Ezeknek a feltételeknek köszönheti a Doktor Sándor kultúrotthon azt a 70.000 érdeklődőt, aki az 1954-ben megtartott 147 előadáson megjelent. Egészsé-

ges ötlet előadásorozatok szervezése egy-egy nagyobb tárgykör megismertetésére.

A szervezett oktatás — természetesen az iskolán kívül — a kultúrotthonok szakköreiben valósul meg. Az elméleti ismeretek és azok alkotó alkalmazása a szakköri foglalkozásokon is egységgé kell, hogy kovácsolódjék. Első tennivaló a szakkör helyes kiválasztása, egyrészt a helyi körülményektől, másrészt az érdeklődés irányától, a dolgozók igényétől függően. Hasonló körültekintéssel kell összeállítani a tematikát is. Nagy gondot, elővigyázatosságot kíván annak az útnak a megkeresése, amelyen a foglalkozásoknak haladniuk kell. Legyenek tervezettek, rendszeresek, ugyanakkor azonban vigyázzunk arra, hogy ne váljanak tanítási órákká. Lényeges követelmény, hogy a szakkörvezető ne csupán szakmailag legyen képzett. Legyen sajátja a pedagógiai elmélete és gyakorlata is. Ideje elejét vennünk olyan téves nézetek elburjánzásának, hogy az oktatás és nevelés elméletének ismerete nem feltétlenül szükséges a jó szakkörvezető számára. Igenis szükséges! Az oktató munka bármelyik formájában érvényesül a tartalom és a módszer megbonthatatlan egysége.

Sok törődést igényel a klubélet meghonosítása is. Az emberek közeli kerülete egymáshoz vidám eszmecsereken, dalos, táncos, játékos összejöveleken — jó alkalmi az egészséges közösségi szellem megteremtésének.

A művészeti tömegmozgalom kérdéseit vizsgálva nem szabad megfedelkednünk arról, hogy annak kiterjesztése nem mehet színvonalának rovására. Hogy a művészet és a valóság kapcsolatát széles körben tudatosíthassuk, az ízlést és művészi alkotó képességek fejlődését elősegítsük, szüntelen szem előtt kell tartanunk a műsorpolitikai elvek következetes érvényesítését. Ügyeljünk a művészeti csoportok lelkiismeretes, alapos, módszeres felkészülésére. Az elsietett próbák, a túl sűrű szereplés gátolja a művészi képességek kibontakozását, az ízlés kifinomulását.

A beszámoló után a tapasztalatcsere résztvevői megtekintették a Doktor Sándor kultúrotthon szakköreinek bemutatóját. A kiállítás, ha nem is lehetett teljes (hiszen nem vonulathatta fel valamennyi tárgykör anyagát), jól érzékeltette az egyes foglalkozásokon szükséges szemléltető eszközök használatát, azokat a módszereket, amelyek segítségével az ismeretek könnyebben bevésődnek. Nem hangoztathatjuk eléggé a szemléltetés jelentőségét a szakköri órákon. Ugyanakkor természetesen fel kell hívni a szakkörvezetők figyelmét arra, hogy ha „túlszemléltetnek”, nem foglalkoztatják eléggé a hallgatók gondolkodását, a másik szélsőségbe esnek.

A délutáni vita során számos értékes hozzászólás hangzott el. Tömegszervezetek, vállalatok, üzemek kultúrfelelősei, kisebb-nagyobb kultúrotthonok igazgatói, szakkörvezetők számoltak be munkájuk eredményeiről és a kívánnivalókról. Sok olyan ötletet, javaslatot vetettek fel, melyeknek egy része azóta már a megvalósulás útján halad. Szó esett munkáshagyományaink felkutatásáról, a klubélet lüktetőbbé tételéről, a kultúrotthonok és a tömegszervezetek szilárdabb együttműködésének kiépítéséről, a könyvtáros munkájáról.

Este ismeretterjesztő előadás volt az ankét résztvevői számára. Utána zsúfolt nézőtér előtt mutatkoztak be a kultúrotthon művészeti csoportjai: a Liszt Ferenc énekkar, a Déryné színjászó stúdió tagjai, a népitánc-csoport és a balettiskola növendékei. A sikert megérdemelték. Amit nyújtottak, szívós munka gyümölcse.

S a végső következtetés?

Helyes kezdeményezés a Doktor Sándor kultúrotthonban rendezett tapasztalatcsere. Tanult belőle mindenki. A vendégek is, a vendéglátók is. Bizonyos, hogy az ott szerzett benyomások azóta már testet öltöttek egy-egy rendezvényen vagy szakköri foglalkozáson. S mire jó mindez? Városunk, megyénk, országunk kultúrpolitikai programjának egységes végrehajtását célozza, azt kívánja elérni, hogy dolgozó népünk nagy táborának minden tagja egyre közelebb jusson a művelt, szocialista ember eszményéhez. A kultúrotthon-tapasztalatcsere követendő példa.

PUTNOKY JENŐ.

A komlói Zrinyi Ilona kultúrotthon életéből

Komló nem nagy területen fekszik, mégis elég nehéz megtalálni az építők Zrinyi Ilona kultúrotthonát. A nagy, emeletes házak megszűnnek már, az az ember érzése, hogy kiér a mezőre, mikor elébebukkanik e háromemeletes, nagy, modern épület.

Tóth Imre igazgatót nehéz megtalálni. Minden szobában van valami. Itt a színjátszók próbálnak, a másik helyen a büfés veszi át a szódavizet. Néhányan az Ausztria—Honvéd futballmeccs közvetítést hallgatják, míg mások a biliárd-teremben próbálják összehozni a három, illetve négy golyót.

Keressük mindenhol, a mozipénztárnál, a büfében, az utcán, de bele kell nyugodnunk, hogy valahol értekezleten van. Este lévén, másnap találjuk csak meg. Ennek a hatalmas épületnek és az itt folyó munkának az igazgatása minden idejét igénybeveszi.

Azt már tőle tudjuk, hogy jóformán a felépítése is az ő szívósságán múltott. Azért nevezték ki igazgatónak is. Amikor belekezdett az építkezésbe, még ő sem tudta, hogy mennyire az otthona lesz saját magának is ez az épület.

De ne beszéljünk sokat a múlttól. Felépült. Rengeteg nehézséget kellett legyűrni, de ezen már túlvannak. Most már az a fontos, hogy milyen élet folyik benne.

Végignézzük az egész épületet. Kevés ilyen szépen berendezett kultúrotthon van az országban. Látogatója is ennek megfelelő. Naponta 1000—2000 ember fordul meg. Nézzük meg, mi az, ami idevonzza őket?

Mozihelyisége egyike a legmodernebbeknek. Négyszázötvenkét ülőhely van. A műsor a legfrissebb. Most a Liliomfi vetítését fejezték be. Általában a helyek 80—90%-a foglalt. Többnyire azonban telt ház van.

Gyermekfoglalkoztató. Ez egyike a legkedvesebb intézményeknek. Ha a gyerek még nincs öt éves, bármilyen műsor alatt beadható a foglalkoztatóba. Rengeteg játék, kellemes, szép berendezés és szakképzett gyermekgondozó foglalkozik velük. A szülő nyugodt lehet, jó helyen van a trónörökös. Alig lehet az előadás végén elvontatni haza. Van úgy, hogy 14—20 gyermek is játszik itt.

A könyvtár is komoly munkát végez. Négyszázhusz állandó olvasója van és 3000 kötet könyve. Az olvasóterem gyönyörű és a látogatottság is nagy. Hiba azonban, hogy a könyvállomány kevés és az összetétel sem megfelelő. Szépirodalom alig van és az ismeretterjesztő könyvek összeválogatása is szerencsétlen. Ezzel a könyvanyaggal több olvasója sohasem lesz a

könyvtárnak. Az is hiba, hogy eléggé eldugott helyen van. Lenn kellene lennie a földszinten, vagy ennél könnyebben elérhető helyen.

Nincs helyünk arra, hogy részletesen felsoroljunk minden szakkört. Említsünk meg néhányat.

A színjátszócsoport most készül a János vitéz bemutatójára. Március végén rendezett egy Csehov-estet, azelőtt pedig bemutatták az Özvegy Karnyónét. A szomszéd községekbe is járnak, voltak Mánfán és Pécsváradon, most készülnek Hidasra.

A fotószakkör nagyszabású kiállítást rendezett. Mintegy 1500 ember tekintette meg. Különben a szakkör felszerelése elsőrangú.

A sportkörnek rengeteg szakosztálya van. Labdarúgás, birkózás, atlétika stb. Asztaliteniszben 3 csapatuk indult a városi bajnokságban és úgy látszik, hogy az első hely az övék lesz.

A sakk-szakkör mintegy 25 taggal működik. Van néhány másodosztályú versenyzőjük is. A városi bajnokságban az 1—2. helyet ők foglalták el.

Még bélyeggyűjtő szakkörük is működik. Ami hiányzik, az a zenekar és az énekkar. Van ugyan egy nagy népszerűségnek örvendő 6 tagú tánczenekaruk, de ez nem elég. Most próbálkoznak egy szalonzenekar összehozásával.

Persze nemcsak a szakkörök működnek. Sok a rendezvény is. Most zajlott le egy iparművészeti kiállítás. Több, mint 3000 látogató tekintette meg. Sűrűn tart előadást a pécsi Nemzeti Színház és a Műsoriroda is.

Végigmentünk az egész épületen, mindenhol a nyüzsgő élettel találkoztunk. Komló egy része itt pihen, tanul s szórakozik. Ehhez biztosította a lehetőséget a kultúrotthon és amit láttunk, az azt bizonyítja, hogy jól biztosította.

A város annyit segíthetne ebben, hogy kiépíthetné idáig a járadát, mert esős időben megközelíthetetlen.

SZÖLLŐSI KÁLMÁN.

A Munkácsi Mihály Szabadegyetem működéséről

Az elmúlt év nyarán a Népművelési Minisztérium és a Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat Országos Központja a rendszeres és tervszerű népművelés érdekében, az ismeretterjesztésnek új szervezeti formáját dolgozta ki. Ez a szervezeti forma, a Szabadegyetem.

A Szabadegyetem — a szervezeti szabályzat szerint — egész időnyit betöltő előadássorozat keretében, előre megállapított tematika szerint, szervezeten és tervszerűen közli a hallgatókkal mindazokat az alapismereteket, melyek a szocializmust építő ember általános műveltségének továbbfejlesztéséhez szükségesek. Ezzel kíván kormányunk és a társulat módot adni a dolgozóknak, akiknek nem volt eddig lehetőségük magasabb iskolák elvégzésére, hogy az érdeklődési körükbe vágó tárgykörben műveltségüket szilárdabban megalapozhassák.

A Szabadegyetem állandó jellegű intézmény, mely az ismeretterjesztésnek legmagasabb, egyetemi színvonalú formáját valósítja meg, az egyes tudományágak szabadegyetemi tematikája összefüggő és a történelmi fejlődés megmutatására alkalmas egységet képez. Az előadás módja népszerű, vonzó, emellett korszerű és feltétlenül tudományos színvonalú.

A Szabadegyetemet Pécsen is megszerveztük, 3 társadalomtudományi és ugyancsak 3 természettudományi tagozattal.

A megindított tagozatok a társadalomtudományok köréből: irodalomtörténet, képzőművészet-történet és zenetörténet, a természettudományok köréből: csillagászat-földrajz, fizika-kémia-műszak és biológia-egészségtudomány. Ezek iránt a tárgyak iránt mutatkozott meg ugyanis az előzetes jelentkezések során a legnagyobb érdeklődés.

A pécsi — Munkácsy Mihályról elnevezett — Szabadegyetem engedélyezése megtiszteltetés számunkra, elismerése a pécsi és baranyai népművelési munka eddigi eredményeinek és Pécs város dolgozói által tanúsított tudományos érdeklődésnek.

A Szabadegyetemek megszervezését ugyanis a most folyó első tanévben csak Budapesten és három vidéki városban engedélyezték.

Pécs város és Baranya megye dolgozói éltek a Szabadegyetem által adott lehetőségekkel. Napok alatt több, mint 1000 jelentkező kérte felvételét, akik közül 692 be is iratkozott. A jelentkezők és beiratkozottak számában mutatkozó eltérés oka az volt, hogy nem minden tagozatot lehetett megindítani, amelyre jelentkező volt.

A Szabadegyetem előadói az értelmiség legjobbjai, a Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat tagjai. Akadémikusok, Kos-

suth-dijas tudósok, egyetemi, főiskolai, középiskolai tanárok, művészek, mérnökök.

A tematika, amelyet a Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat szakosztályai állítottak egybe, figyelembe vette a Szabadegyetem állandó jellegét, tehát a tematika a most folyó tanévben az alapot rakja le a további évek anyagához. Az egyes tárgyaknál 2—3, sőt 4 éves anyag adja majd meg az egész tudományanyag ismeretét.

Az irodalomtörténeti előadások ez évben a helyes irodalomszemlélet-ről szóló bevezető előadás után, az irodalom kezdeti formáit, majd a legrégibb irodalomtól a XIX. századig tárgyalják a világirodalom és ezzel kapcsolatban a magyar irodalom nevezetesebb alkotásait és eseményeit.

A képzőművészet-történet szintén a legrégebbi kor, az ősközösségi társadalom művészetének ismertetésével kezdi anyagát és India, valamint Kína művészetéig, a zenetörténet ismertetése pedig Haydnig jut el.

A csillagászat-földrajzi tagozat a csillagászati alapvetés után, ez évben az általános földrajzi jelenségeket ismerteti. A Föld szerkezetét, az egyes földrajzi szférákat, majd a földrajzi burok fejlődésének történetét tárgyalja és a folyó évet a mai földrajzi világkép bemutatásával fejezi be.

Változatos és a műszaki tudományok legidősebb kérdéseit öleli fel a fizika-kémia-műszaki tagozat tematikája. A relativitáselmélet, az elemek periódusos rendszere, az atommagreakció, majd egyes műszaki ágazatok speciális kérdései, a lökhajtásos repülőgépek fizikája, végül a televízió és az ultrahang azok a főbb kérdések, melyek az előadások anyagát képezik.

A biológia-egészségtudományi előadássorozat az élet kialakulásával, majd az emberi test felépítésével foglalkozik és erre az alapra támaszkodva, az egészségtudomány egyes fontos kérdéseit tárgyalja.

Vázlatos és gazdag tehát az az anyag, melyet a Szabadegyetem előadásai felölelnek és melyet az egyes tudományágak legjobb pécsi ismerői, kutatói adnak elő.

Az előadások színesek, élvezetesek és nagyban megkönnyíti a közölt ismeretanyag elsajátítását a bő szemléltetés. A világirodalom és a magyar irodalom legszebb alkotásainak művészi bemutatása, a többi előadások vetítéssel történő szemléltetése mellett, különösen kedvelt a zenetörténeti előadások szemléltetése, amikor rendez- és mikrobarázdás hanglemezekről, vagy a legjobb pécsi zene- és énekművészek tolmácsolásában hallhatjuk a zeneirodalom klasszikusainak legszebb műveit, köztük olyanokat is, amelyek általában alig ismertek, sőt olyanokat is, amelyeket eddig hazánkban nem adtak elő.

A szemléltetés módja egyébként igen változatos. A vetítés mellett, fizikai és kémiai kísérletek, biológiai preparátumok, oktatótablák bemutatása teszi érthetővé az előadásokat és arra is volt alkalma hallgatóinknak, hogy az egyetem mikrobiológiai intézetét, szakszerű magyarázat mellett megtekintsék, munkáját megismerjék.

Az előadásokat nemcsak a beiratkozott hallgatók hallgathatják. A Szabadegyetem szabályzata módot ad azoknak a dolgozóknak, akik az előadások rendszeres látogatását akár elfoglaltságuk, akár egyéb ok miatt nem vállalhatják, hogy egyes előadásokat mégis meghallgathassanak. Bármelyik előadáson résztvehet bárki, csekély belépődíj befizetése ellenében.

A Szabadegyetem látogatása, illetve az Egyetemre való beiratkozás független a kortól, iskolai végzettségtől, vagy foglalkozástól. Ezt mutatja

be a következő statisztika. A beiratkozott hallgatók közül férfi 321, nő 371. 41 hallgató 18 éven aluli, 458 hallgató 18 és 30 év közötti, 182 hallgató 30 és 50 év közötti életkorú és 11 hallgató 50 évesnél idősebb. 81 hallgatónak elemi iskolai végzettsége van, 342 hallgató 4 középiskolát, 27 hallgató V—VII. középiskolát végzett, 194 hallgatónak van középiskolai érettségi, je és 48 hallgatónak egyetemi végzettsége.

A Szabadegyetem titkársága igyekszik a hallgatókkal közvetlen és szoros kapcsolatot tartani. A személyes érintkezésen túlmenően, ismételten felhívta a hallgatókat arra, hogy néhány soros levélben számoljanak be az Egyetemmel kapcsolatos tapasztalataikról, az előadásokról, a hiányosságokról és hibákról, hogy a jó tapasztalatokat általánosíthassuk, a hibákat pedig kijavíthassuk. A beérkezett levelek arról számolnak be, hogy nemcsak az Egyetemre való felvétel független a kortól és iskolai végzettségtől, de az előadások módja és módszere is olyan, amely egyformán élvezetes és tanulságos mindenki számára. Igen sok előadást a hallgatók élményszerűnek mondanak.

Tarnai Ottóné, az I/3. Mezőgazdasági Építőipari Vállalat dolgozója „sok hallgató nevében” azt írja: „F. évi december hó 16-án a „Szabadegyetem” zenetörténeti előadásán vettünk részt, ahol Bach János Sebestyén műveiről és életrajzáról volt szó. Ezúton kérjük a t. Igazgatóságot, hogy az előadó Vönöczky Endre elvtársnak legnagyobb elismerésünket tolmácsolja. — Szeretnénk elmondani, hogy az előadással nagyon meg voltunk elégedve, mert rendkívül színes, érdekes és lebilincselő volt.”

Fürtös Györgyné hallgató levele is hasonló. „Már a nyár folyamán nagy öröm ért, — írja — amikor a Szabadegyetem megindításáról szóló cikket elolvastam. Ekkor újból — mint sok más esetben is — hálás szeretettel gondoltam mindazokra, akik lehetővé tették számomra azt is, hogy hiányos iskolai tudásomat ilyen kedvező körülmények között pótolhassam. — Mint öt gyermek anyja, mint katonafeleség és háziasszony csakis ebben a formában és időben tudok eljutni az előadások meghallgatására. — Beiratkoztam tehát a képzőművészeti és zenetörténeti szakra abban a reményben is, hogy öt gyermekem taníttatásánál talán nem fogok egészen laikusán viselkedni, ugyanis mind az öt gyermekem művészhajlamú és továbbtanulásukat is művészi pályán szeretnék folytatni. Nagy megkönnyebbülés számomra az is, hogy az előadók igyekeznek előadásaikat általában közérthetővé tenni. Itt köszönöm meg Kele Sándor tanár és Vönöczky Endre tanár elvtársaknak a részemről legjobban tetszett előadásmódjukat.”

De nemcsak öncélú önképzést jelentenek a szabadegyetemi előadások, hanem kihatnak a hallgatók munkájának eredményessé és jobbá tételére is. Fürtös Györgyné levele már arról tanuskodik, hogy a Szabadegyetemen tanultakat gyermekei nevelésénél fogja felhasználni és ezzel kívánja őket jól felkészíteni élethivatásukká választott munkájukra. Pedagógus hallgatóink azt mondják, hogy szaktárgyukban a szabadegyetemi előadások elmélyítik szakmai tudásukat és így munkájukat eredményessé teszi. A fizika-kémia-műszak tagozat hallgatói közül többen dolgoznak gyárakban, a MÁV javítóműhelyében, stb. és ezek többször kijelentették, hogy a szabadegyetemi előadásokat munkájukban hasznosítják, az tudatosabbá, eredményesebbé vált.

A Szabadegyetem megszervezése helyes elgondolás volt. Kiterjesztése és továbbfejlesztése feltétlenül szükséges.

A Szabadegyetem vezetősége a nyári hónapokat sem kívánja kihasználatlanul hagyni. Tervezetet dolgozott ki, amely szerint, az országban elsőnek és ez évben kizárólag Pécsen nyári egyetemet indít, amelynek hallgatója természetesen lehet pécsi és baranyai dolgozó is, de célja főleg az, hogy az ország más vidékeiről kéthetenként változó csoportokban 300—300 hallgatóval ismerteti meg Pécsen, a Mecseket és Baranyát, előadások és kirándulások formájában.

A nyári egyetem előadói azonosak a Szabadegyetem előadóival, valamennyien a TTIT tagjai. Bő szemléltetéssel mutatják majd be Pécs történetét, földrajzát, műemlékeit, gazdasági és kulturális életét. Általában naponta egy előadást vettünk számba, hogy a hallgatóknak módjában legyen pihenni, fürödni is.

Az elgondolást az illetékes szervek jóváhagyták és helyességét mi sem bizonyítja jobban, mint az a körülmény, hogy máris megindult az érdeklődés a nyári egyetem iránt és nemcsak a közvetlen környékről, hanem távoli vidékről is — így például Békéscsabáról — érkezett érdeklődés a Szabadegyetem vezetőségéhez.

KOLTA JÁNOS.

Több mint 1500 hallgatója van a TTIT. előadássorozatainak!

Dolgozóink között végzett közvéleménykutatás egyik eredményeképpen előadássorozatok megindítását határozta el a TTIT. Baranya megyei Szervezete. Általános tapasztalat, hogy dolgozóink szívesebben vesznek részt olyan előadásokon, melyeknek egységes tematikája egy tudományág alaposabb megismerését teszi lehetővé számukra. Amíg a múltban egy-egy előadás meghirdetése és megfelelő propagandája nyomán mindössze csak 300—400 hallgatót tudtunk előadásainkra biztosítani, addig a most megindított sorozatainkon 100—800 hallgató váltotta meg előre bérletjegyét. A jó szervezésen és a megfelelő propagandán kívül minden bizonnyal az előadások témái keltették fel ily nagymértékben dolgozóink érdeklődését. Ezt igazolja az a tény is, hogy az azonos szervezés és propaganda mellett az egyes sorozatoknak különböző a hallgatói létszáma.

Legnagyobb sikere a „Szülők Főiskolája” címen megindított előadássorozatnak van, melyre 782 dolgozó vette meg előzetesen a 15.— forintos bérletjegyét, s az egyes előadások témái szerint átlagosan 50—100 dolgozó váltja meg a 3.— forintos bérletjegyét. Ugyancsak sikeres a „Menyasszonyjelöltek Iskolája” c. „A művészi fényképezés titkai” c. „Tudomány a népért” c. és a „Mindennapi életünk jogi kérdései” c. sorozat is.

A sorozatok megszületésének oka a dolgozóknak felmerült igény volt, melyet előadásaink, beszélgetéseink során végzett közvéleménykutatás hozott felszínre. Láttuk azt, hogy a szülők érdeklődnek a nevelési problémák iránt, aggódnak gyermekeik jövőjéért, biznak a nevelés átforgató erejében, s hajlandók áldozatot hozni azért, hogy gyermekeiket tudatosan neveljék igazi szocialista emberre.

Pedagógiai munkabizottságunk sorozatos ülésein megvitatta, majd összeállította a tematikát s kijelölte az egyes témák legjobb előadóit. Az előadók, most már a sorozat munkabizottságaként elkészítették vázlataikat, hogy egymásközött megvitatva a sorozat felépítése következetes legyen, azonos kérdésekről csak egy előadásban legyen szó, s nehogy ismétlések, avagy pedig fontos kérdések elhagyása előfordulhasson. Megbeszélték a szemléltetés kérdését is, s ahol csak mód volt, biztosítottuk a kérdéssel kapcsolatban hangosfilm vetítését is.

A témák kijelölése után a munkaközösség meghatározta az előadások címeit, törekedve arra, hogy a címek az értelemszerű utalás mellett mozgósítók, propagatívek legyenek. Ezen túlmenően azonban a munkabizottságok jelentős segítséget adtak a titkárság szervező és propaganda munkájá-

hoz is. A falragaszokon történt hirdetések mellett igénybevettük a sajtó, a pécsi rádió segítségét is. Legfontosabb segítséget azonban a gyakorló pedagógusok nyújtották, kik látva a kérdés fontosságát és azt, hogy a TTIT. ezen sorozat megindításával a pedagógusok, az iskola munkáját segíti elő, városunk területén a legszélesebb körben ismertették a sorozatot s az egyes előadásokat. Különösen alkalmas volt az idő, ugyanis a propaganda éppen egybeesett a félévi szülői értekezletekkel, ahol az iskolák igazgatóinak, az egyes osztályok vezetőinek módjában állott a szülőket felvilágosítani az előadások tárgyára s az előadások meghallgatásának fontosságára vonatkozóan. Az eredmény meglepő, várakozásunkon felüli volt.

782 bérletjegyet vettek meg a szülők, részben elővételben, részben pedig a helyszínen az előadások megkezdése előtt. Érdeklődésünkre megtudtuk, hogy mind az országos sajtó, mindpedig a helyi sajtó neveléssel foglalkozó cikkei nagymértékben felkeltették a szülők érdeklődését, felelősségtudatát a nevelési kérdésekkel kapcsolatban, így az előadássorozatot éppen megfelelő időben hirdettük és indítottuk meg.

Jelentős mozgósító erőt jelentett az a tömegpszichológiai hatás is, — melyet eddig még nem tapasztaltunk — ami a nagy tömeg egyes egyénekre kifejtett hatásában nyilvánult meg. Az előadás megkezdése előtt negyed órával az utcai bejáratától a lépcsőn fel a díszterem bejáratáig sűrűn egymás mellett álltak az emberek, türelmesen várakozva a bejutásra, mely kezdetben a jegykezelés rossz megoldása miatt igen lassan haladt. Észrevettük, hogy a bérletjegyek mellett számosan egyszeri belépésre jogosító jegyet is vásároltak s a 600—650 befogadóképességű terem lassan már megtelt, bár számosan várakoztak még olyanok is, kiknek előre megváltott bérletjegye volt. Ezért az egyszeri jegyeladást beszüntettük, s kihirdettük, hogy csak az vehet részt az előadásokon, kinek a jegye már megvan. Természetesen erre még erősebb lett az emberekben a bejutásra való törekvés. Egyesek ismerősi, kartársi, baráti kapcsolataikat igyekeztek felhasználni, csakhogy bejussanak az előadóterembe. (Egy hónappal előbb, a díjtalanul meghirdetett pedagógiai tárgyú előadásunkon, hol a szülői tekintélyről volt szó, mindössze csak 160 dolgozó jelent meg!)

Becslésünk szerint az első előadáson mintegy 800 hallgató vett részt, természetesen számosan álltak a széksorok közötti utakon. Hogy az előadás jó volt, az is bizonyítja, hogy a közönség fegyelmezetten viselkedett, nagy figyelmet tanúsított s még az álló hallgatóság is végighallgatta az előadást, majd az azt követő filmet. (Tilos a játék!).

A fentiekén kívül azonban kétségtelen, hogy a legnagyobb mozgósító erőt maguk az előadások és az előadók személyében rejlő ígéret jelentette.

Miről is szóltak ezek az előadások? dr. Tamásffy József, a fiataikorúak bírāja: Gyermekek a vádlottak padján, Péterfia Zoltán egyetemi lektor: Nevelhető-e a gyermek?, dr. Kelemen Zoltán főiskolai tanár: A gyermek lelki fejlődése, Szuchovszky Bertalan egyetemi sportoktató: Milyen szerepe van a sportnak és a testnevelésnek a gyermek fejlődésében?, dr. Ágoston György egyetemi tanszékvezető tanár: Mit tegyünk gyermekeink helyes erkölcsi magatartásának kialakítása érdekében?, dr. Szentágothai János Kossuth-díjas egyetemi tanár: Felelősek-e a szülők gyermekeik nemi életének helyesirányú kialakításában?, dr. Komlói Sándor főiskolai docens: Józslésű, művelt gyermekek nevelése a családban, dr. Szepes Lajos: Hogyan segíthetik a szülők gyermekeik tanulását?, dr. Komlói Sándor főiskolai

docens: Szorgalmas, kötelességtudó gyermekek nevelése a családban, és dr. Roboz Pál a Gyógypedagógiai Főiskola tanára: Miért rossz a „rossz” gyermek?, címmel tartották, illetve tartják meg előadásaikat.

Az előadások tartalmukban a szovjet pedagógiai eredmények és tapasztalatok felhasználásával, a legkorszerűbb pedagógiai ismeretanyagokat tudományos és mégis közérthető színvonalon közölték hallgatóságukkal. Az előadássorozat értékét mi sem mutatja jobban, mint a hallgatóság egyöntetű kívánsága, hogy az előadások anyagát összegyűjtve könyv formájában is megkaphassák. Erre sor is kerül, a Városi Tanács VB. ígéretet tett, hogy a nyomdai költségeket elvállalja.

Ez az első nagyobb előadássorozatunk számos tapasztalatot nyújt, melyet a jövőben hasznosítani kívánunk. Tervünk, hogy szeptembertől megyénk városaiban, nagyobb községeiben és járási székhelyein is hasonlóan szervezzük meg s a most szerzett tapasztalatok felhasználásával még sikeresebben rendezzük meg az előadássorozatokat.

Nagy érdeklődést váltott ki a „Menyasszonyjelöltek iskolája” címen meghirdetett és megindított előadássorozat is, amelyen a hallgatóság anatómiai, biológiai, fejlődéstani, erkölcsstani és jogi ismeretek birtokába juthatott. Ebben a sorozatban az egyes kérdések legkiválóbb tudósait, szakembereit kértük fel az előadások megtartására. Annak ellenére, hogy ezen a sorozaton csak nők vehettek részt, mégis átlagosan 350—400 hallgató jelent meg minden vasárnap délelőtt az előadások színhelyén. A témák tartalmukban azokkal az ismeretanyagokkal foglalkoztak, melyek a házassélet alapvető biológiai, egészségügyi, fejlődéstani kérdéseinek ismertetése mellett megismertette hallgatóságát a szocialista jog és erkölcs álláspontjával is a házassággal kapcsolatban.

E sorozatnál is felmerült az óhaj, hogy könyvformájában bocsássa a TTIT. a hallgatóság, de a széles nagyközönség rendelkezésére is a közhasznú ismeretanyagokat.

Igen eredményes sorozat a „Művészi fényképezés titkai” címen megindított sorozat is, melyen a fényképezés lelkes barátai sajátítják el az alapvető fizikai, kémiai és technikai, valamint művészeti tudnivalókat, melyek segítségével képesek lesznek valóban művészi felvételeket készíteni. Az előadássorozat szükségességét igazolja az a tény, hogy bár elég magas a részvételi díj, (bérlet 30 Ft, egyszeri belépődíj 5.— Ft.) mégis több, mint 100 bérletes hallgató mellett 15—20 egyszeri belépésre jogosító jegyet vásárló hallgató is akad. Az előadások alatti jegyzetelés, komoly figyelem, majd az előadások befejezésével meginduló kérdésáradat bizonyítja az elhangzottak iránti nagy érdeklődést.

Kisebb tömegsikerrel folynak a „Tudomány a népért” és a „Mindennapi életünk jogi kérdései” címmel megindult sorozatok. Az előbbi témái a tudományok legkülönbözőbb területeinek egy-egy közérdekű kérdését ismerteti. A sorozat értéke, hogy magyarországi viszonylatban az egyes előadásokra a legkiválóbb előadókat sikerült biztosítani. Hogy a hallgatóság létszáma az egyes témáktól függően állandóan változik (40-től 180), az igazolja, hogy mivel az egyes előadások nem alkotnak szervesen összefüggő egészet, a hallgatóság csak az őt érdeklő témák előadásait választja ki s ez volt az oka annak is, hogy ennél a sorozatnál már jóval kevesebb bérletjegy fogyott el, mint az előző háromnál. Ugyancsak elég kislétszámú hallgatóság előtt folyik a jogi előadássorozat is. Ennek oka egyrészt a kevésbé

sikeres propagandákon kívül abban is megtalálható, hogy a szocialista jog hatalmas területét 10 előadásban ismertetni nem a legszerencsésebb gondolat volt, mert a jogilag képzettek számára ezek az előadások túl keveset mondanak, a szélesebb tömegek számára pedig talán éppen a témák bőségénél fogva elég sokat, s kevés marad meg belőle, mivel az egyes kérdéseket sokszor éppen csak érinti az előadó.

Összegezve e téren szerzett tapasztalatainkat, mégis azt kell megállapítanunk, hogy mind a propaganda könnyítése s egyben szélesítése, mind a szervezés, mint pedig a hallgatóság igényességének kielégítése, az ismeretterjesztő előadások tekintélyének helyreállítása és fokozása céljából helyes és eredményes kezdeményezés volt a sorozat-előadások szervezése. Dolgozóink így egy-egy tudomány, vagy kérdéskomplexumot alapvetően ismerhetnek meg, s nemcsak kiragadott előadásokon (legtöbbször rendszeretlenül) bővíthetik ismereteiket. Törekvésünk az, hogy dolgozóink különböző rétegeinek igényeit megismerve, az általános politikai és alapvető tudományos ismeretanyagokon kívül az egyes rétegek, csoportok részére is megtaláljuk az őket érdeklő témák helyes marxista szemléletű előadásanyagok útján való ismeretterjesztését. Így fog egyre szélesebbé válni az a ma még elég szűk kör, melynek tagjai a színház, a hangverseny, film és egyéb kultúrrendezvények mellé egyenrangú félként fogja elismerni az ismeretterjesztő előadásokat is, s valóban szórakozva fognak tanulni városunk és megyénk dolgozói.

DR. BÁCSKAI JÁNOS.

Néhány megjegyzés a külpolitikai kérdésekkel foglalkozó ismeretterjesztő munkához

Hazánk Mohács után önállóságával együtt azt a jelentős szerepet is elvesztette, amelyet előző századokban az európai politikában betöltött. Kifelé az „összmonarchia” gondolatát megvalósítani törekvő Habsburg uralkodók birodalmának része volt, s ha magyar származású diplomaták olykor jelentek is meg az európai udvaroknál ezek „felséges szuverénjük”, a császár képviselőjében jártak el. A kiegyezés utáni korszak, az úgynevezett „dualizmus” korszaka ennek a helyzetnek legfeljebb formai változását eredményezte. A külügy a hadüggyel együtt a monarchia közös ügyévé lett. A monarchia diplomáciáját közös minisztérium irányította, követei „Ausztria—Magyarországot” képviselték. Ez kötötte a nemzetközi szerződések is, s Magyarország önállóan csak néhány egészen kivételes esetben írt alá egy-egy jelentéktelen nemzetközi egyezményt.

A korszak közjogászai hiába igyekeztek az ország formai önállóságát a külügyek terén elméletileg igazolni. Az ilyen elméletek iránt kevésbé fogékony nemzetközi közvélemény országunkat valamiféle osztrák tartománynak, minden esetre a *Habsburg birodalom* részének tekintette, s közismertek azok a magyar szempontból szinte tragikomikus esetek, amelyek azt bizonyítják, hogy külföldön olykor még a magyar népet is az osztrákkal azonosították.

Ilyen körülmények között a magyarság külpolitikai érdeklődésének el kellett sorvadnia, s ha volt is ilyen érdeklődés, az többnyire elszakadt a realitásoktól. Lényeges változást ezen a területen az Ausztriával való kapcsolatok megszűnte sem hozott. Bár az ország formailag a nemzetközi kapcsolatok önálló alanyává lett, külpolitikája mégis egyre inkább idegen nagyhatalmi érdekek eszközévé tette.

A második világháború megdöbbentő módon bizonyította, hogy a külpolitika kérdéseiben senki sem lehet semleges. A modern háború pusztító hatása alól nem vonhatja ki magát az sem, aki közömbösen szemléli a fegyveres küzdelmet megelőző diplomáciai harcot. Ma, amikor tíz évvel az európai háború tényleges befejezése után a népek egy új világégés megelőzésére egyesítik erőiket, aligha szorul bizonyításra, hogy a külpolitika kérdései közvetve vagy közvetlenül valamennyi nép, az egyszerű emberek százmillióinak személyes törekvését, a béke fenntartásának problémáját érintik. Emellett a „titkos diplomácia” módszereinek fokozatos kiküszöbölése azt jelenti, hogy az államok fontos diplomáciai lépéseiről a közvélemény — egyre gyakrabban — haladéktalanul értesül.

Mindezek a tényezők indokolják a külpolitikai érdeklődés nagyarányú újjáéledését is. Ennek az érdeklődésnek a kielégítéséért a sajtó, rádió, könyvkiadás az elmúlt esztendőök során igen sokat tett. A pozitív eredmények mellett azonban nézetünk szerint még ma is sok olyan feladat vár a népművelés dolgozóira, amelyek megoldásától népünk reális külpolitikai szemléletre, az események helyes megítélésére való nevelése, s általában: műveltségi színvonalának emelése függ ezen az igen jelentős területen.

1. Gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a külpolitikai ismeretterjesztésnek nem szabad az egyes nemzetközi kérdések előadására korlátozódnia, hanem foglalkoznia kell azok állandó elemeivel, a legfontosabb diplomáciai alapfogalmakkal is.

Ezek a fogalmak a nemzetközi politika sajátos nyelvének ABC-je, amelynek ismerete nélkül nehéz lemérni a külpolitikai hírek valódi jelentőségét, s nehéz eligazodni azok útvesztőjében. Róluk beszélni hálás feladat, mert kialakulásuk története rendkívül színes és érdekes, mai jelentésükről szólva pedig az előadó felhasználhatja azt a nagy didaktikai előnyt, hogy hallgatósága az újságok hasábjain nap mint nap ezekbe a legfeljebb felületesen ismert fogalmakba ütközik.

Ilyen kérdés tárgya lehet maga a diplomáciai szervezet is. Követek megbízása és fogadása, „persona non grata”-vá nyilvánítása, visszahívása, a diplomáciai testület, a követek rangosztályai, a diplomaták kiváltságai és mentességei („területenkivüliség”) stb. megannyi a nemzetközi eseményekhez szorosan fűződő, s ezért tisztázásra szoruló fogalom. Diplomáciai jegyzékek olvasása közben önként adódik a kérdés, hogy azok szövegezésének, hangnemének van-e politikai jelentősége, miért nevezik ezeket a jegyzékeket olykor „szóbeli jegyzéknek”, „személyes jegyzéknek”, vagy akár „emlékiratnak”. Nemzetközi konferenciákról szóló jelentéseket olvasva minden művelődni vágyó ember kíváncsi arra, hogyan hívnak össze, hogyan rendeznek meg egy ilyen találkozót, amelytől nagy nemzetközi kérdések békés megoldását várja az emberiség. A Németországgal fennálló hadiállapot megszüntetéséről szóló nyilatkozatok után a hadüzenet, háború, hadiállapot, fegyverszünet, békekötés egymáshoz való viszonya szorul magyarázatra. Azok a közlemények, amelyek Magyarországnak valamely nemzetközi egyezményhez való csatlakozásáról szólnak, vagy akár azok, amelyek egy nemzetközi szerződés ratifikálása ellen folyó küzdelemlről számolnak be, a nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos kérdések egész sorát vetik fel. De ide sorolhatjuk magát a *diplomácia* fogalmát is, kialakulásának, fejlődésének lebilincselően érdekes, politikai szempontból tanulságos történetével együtt.

Ezeket a fogalmakat első sorban azoknak kell tanulmányozniuk, akik nemzetközi kérdésekkel kapcsolatos ismeretterjesztő munkára vállalkoznak, s különösen akik ezekről írnak, mert számukra ez a valóban alapos tájékozottság, az adott kérdés fölényes ismeretének előfeltétele. Másfelől igen hasznosnak látszik azok közvetlen, a külpolitikai hírekhez kapcsolódó ismertetése akár önálló előadás formájában is.

Sajnos, a diplomácia alapelemeivel foglalkozó népszerű külföldi könyvekhez hasonló, új összefoglaló magyar munka nincs. Rendelkezésre áll azonban magyar fordításban is a *Patyomkin* szerkesztésében megjelent diplomáciatörténeti mű, amely záró fejezetében „*A modern diplomácia szervezési formái, nemzetközi jogi alapjai és technikája*” címmel ezeknek

az alapfogalmaknak rövidre fogott népszerű ismertetését nyújtja.¹ Ez a könyv bizonyára ott található minden üzemi és falusi könyvtárban. Szeretnénk ezúton is felhívni a figyelmet magára a műre, s különösen annak erre az alig olvasott fejezetére, amely mindkét említett módon haszonnal állítható a külpolitikai ismeretterjesztés szolgálatába.

2. Az előzőkben ajánlott módszerrel — meggyőződésünk szerint — komoly mértékben emelhetjük a külpolitikai előadások színvonalát. Az általánosságok, a frázisok kiküszöbölésének másik, konkrétebb módja az, hogy az előadások felépítésében minél szélesebb körben használjuk fel forrásul a sajtó által közölt *hivatalos közleményeket*, az ugyancsak itt olvasható *jegyzékek* megfelelő részleteit, a nagy *nemzetközi szerződések eredeti szövegét* ahelyett, hogy ezek tekintetében jól-rosszul sikerült feldolgozásokhoz folyamodnánk.

Hányan beszéltek már például a német kérdés kapcsán a potsdami szerződésről anélkül, hogy a szerződés szövege valaha is kezükben lett volna! Nem, ennek a megszerzése koránt sem nehéz, magyar fordítása fil-lérékért megkapható minden könyvesboltban, s bizonyára olvasatlanul hever számtalan könyvtár polcain.² Hányszor hivatkoznak az Egyesült Nemzetek Szervezetét érintő súlyos kérdésekre anélkül, hogy annak Alapokmányába beletekintենék, s megfelelő rendelkezéseinek ismeretében vezetnék rá a hallgatóságot vagy az olvasóközönséget a helyes állásfoglalásra.³ Ezt a módszert aligha lehetne mással találóbban jellemezni, mint annak a bányásznak a szavaival, akitől egyszer magam hallottam: „Sokan beszéltek már nekünk az Atlanti Paktumról, de még senki sem magyarázta meg, hogy mi az.”

A külpolitikai ismeretterjesztés körében pedig van mit megmagyarázni! Bonyolult, a világ hatalmas területeit behálózó szövetségi rendszerekről, azok egymáshoz való viszonyáról éppúgy *magyarázatot* kell adnunk, mint a különböző gazdasági-társadalmi rendszerekhez tartozó államokat magában foglaló Egyesült Nemzetek Szervezetének felépítéséről és munkájáról, vagy a háború megelőzésére irányuló erőfeszítések lényegéről és eredményeiről. Utóbbiak körében is pontoságra, a könyvek és folyóiratok által közölt adatok, dokumentumok lelkiismeretes felhasználására kell törekednie annak, aki ismertetésükre vállalkozik. Csábító feladat például az atomfegyver eltiltásának kérdéséről beszélve egyedül az érzelmekre alapozni, s megfelelő retorikai készséggel az atomháború várható borzalmait ecsetelni. Ez azonban nem elég. Valóban nem egykönnyű feladat összefogni az erről a kérdéstről szóló rendkívül bő és szertefolyó anyagot. Mégis, mint minden ismeretterjesztő munkában, itt is a tanulni vágyó ember megbecsülése követeli, hogy hatásvadászó törekvések nélkül az önmagukért beszélő adatokat, az atomfegyver eltiltásáért folyó diplomáciai harc tényeit tárjuk a hallgatóság elé.

Úgy hisszük, az elmondottakat igazolja az a törekvés is, amely az ismeretterjesztő munka átfogó társadalmi szervezetének, a TTIT-nek

¹ *Patyomkin*: „Az úkori diplomácia története.” Budapest, 1950. 802—851. 1.

² „Teherán, Jalta, Potsdam 1943—1945. (Hivatalos közlemények).” Budapest, 1951. (Nemzetközi kérdések 54.)

³ Ez a szöveg is könnyen megszerezhető magyarul: *Gönczöl*: „A békeharc és az Egyesült Nemzetek Szervezete.” Budapest, 1951. (Nemzetközi kérdések 55.) 53—84. 1.

számos írásban rögzített programját áthatja: kiküszöbölni az ismeretterjesztésből a frázisszerűséget. Ez a szervezet a kultúra, a tudomány dolgozóit éppen abból a célból egyesíti, hogy helyes szakismereteikkel, tudományos eredményeikkel járuljanak hozzá a népművelés feladatainak megoldásához. E sorok írója ebben a munkában azzal a meggyőződéssel vesz részt, hogy nemzetünk kulturális színvonalát nemcsak a szakemberek, a tudósok, írók, művészek eredményei határozzák meg, hanem — talán még inkább — a „kiművelt emberfők” sokasága; az, hogy mit tud a világ dolgairól a magyar népnek az a túlnyomó többsége, amelynek nem élethivatása a velük való foglalkozás. Talán a felvetett néhány szempont hozzájárulhat ennek a feladatnak előmozdításához a külpolitikai ismeretterjesztés oly fontos területén.

Dr. GÁL GYULA

Ismerd meg hazánkat!

Útirány: Tiszántúl, Bükk, Mátra

A szocialista hazaszeretet az a hatalmas erő, amely leginkább képes a dolgozó nép teljes fizikai és szellemi erejét helytállásra, nagy győzelmekre, a szocializmus mielőbbi felépítésére mozgósítani és amely legjobban képes legyőzni minden akadályt a népünk felemelkedéséhez vezető úton. A hazafiasságra való nevelés éppen ezért nemcsak az iskolai oktatásnak, hanem egész kultúrmunkánknak egyik alapvető feladata.

De éppen mert a hazaszeretet érzésének növelése megtisztelő nagy feladat, ennél a munkánál nem szabad megelégednünk a sablonos népművelési formákkal, az előadások tartásával, kiállítások rendezésével, hanem fel kell használnunk minden eszközt, hogy ez a munkánk minél eredményesebbé, minél jobbá váljék. Főleg fel kell használnunk a közvetlen tapasztalat, a közvetlen megismerés és ezzel a megszerettetés hatalmas lehetőségét.

Ez a felismerés vezette a Magyar Földrajzi Társaság Dél-dunántúli Osztályának vezetőségét 1954 tavaszán, amikor elhatározta, hogy társas-kirándulást szervez a nyár folyamán, hazánk távolieső tájainak megismertetésére. Az elgondolás az volt, hogy minél kevesebb költséggel, a dolgozók széles tömegei számára tegye lehetővé bérelt autóbusszal, a Tiszántúl, a Bükk és a Mátra beutazását.

A résztvevők számát eredetileg 30—35 főben kívántuk megállapítani. Az előzetes tájékozódás és számvetés szerint, a mintegy 1.400 km-es autóbusz körút költségét, kollégiumi elszállásolás és ugyancsak kollégiumi, illetve minőségi üzemi étellemezés mellett, az összes mellékköltségek (bélpótdíjak, stb.) figyelembevételével és beszámításával 600 forintban állapítottuk meg.

Az előzetes szervezés befejezésekor kis hír jelent meg a Dunántúli Naplóban, amely a részvételi feltételeket és az útirányt közölte.

Az újsághír megjelenése után, egy-két órán belül is már bebizonyosodott a gondolat életrevalósága. Az eredetileg számbavett létszámot már az első órában kétszeresére kellett felemelni, de így is a jelentkezők igen tekintélyes része már nem vehetett részt a kiránduláson. A résztvevők végleges létszámát 78-ban állapítottuk meg.

Ilyen előzményekkel, augusztus elején, két bérelt autóbusszal indult el a csoport Pécsről. A felvétel szigorúan a jelentkezés sorrendjében történt. Pécsi és baranyai dolgozók: dolgozó parasztok, bányamunkások, ipari mun-

kások, tisztviselők, pedagógusok, orvosok és mérnökök, nők és férfiak, 6 évestől a legmagasabb életkorig voltag tagjai annak a gárdának, mely elindult, hogy megismerje és ezzel még jobban megszeresse hazánkat, dolgozó népünk nagyszerű alkotásait.

13 nap alatt, Szekszárd, Baja, Szeged, Hódmezővásárhely, Orosháza, Békéscsaba, Gyula, Békés, Debrecen, Hajduszoboszló, Nyíregyháza, Tokaj, Tiszalök, Miskolc, Aggtelek, Parád, Mátraháza, Kékestető, Galyatető, Gyöngyös, Budapest, Sztálinváros voltak az út főbb állomásai. Láttuk városainkat, gyönyörködtünk nagyszerű műemlékeikben, szobraikban, láttuk a folyókat, a Dunát, a Tiszát, Köröst, Bodrogot, Sajót; láttuk a Bükk és a Mátra fenséges tájait, láttuk a tiszántúli rónaságot. Megnéztük minden város múzeumát, csodálkozva álltunk meg a debreceni Déry Múzeumban Munkácsy hatalmas alkotásai előtt. Ittunk a Hegyalja borából és lenyűgözött bennünket az Aggteleki-barlangban az évmilliók természetformáló ereje.

Meghatva jártunk a debreceni kollégium öreg falai között és gondoltunk népünk hatalmas erejére abban a teremben, ahonnan 1848-ban és 1945-ben elindult hazánk az új országépítés útján. A múlt dicső emlékeinek hódoltunk törökverő Dobó István egri várában és ki tudná elmondani azt a sok-sok gazdag élményt, mellyel útunk minden napja, sőt minden órája, gazdagon ajándékozott meg bennünket.

Bármilyen nagy élmény volt is azonban számunkra a múltra való emlékezés, bármilyen gyönyörűséget okoztak a műemlékek, a művészi szobrok és képek, bármilyen tanulságos volt is számunkra a múzeumok sok sok kincse, a legmélyebb benyomást azok a hatalmas alkotások jelentették, melyeket dolgozó népünk hősiessége, alkotó ereje, hatalmas munkája a felszabadulás óta eltelt 10 év alatt teremtett meg. A varasdi völgyhidak, a hidasi lignitbánya, ahonnan ma már naponta 100 vagon szén gazdagítja népgazdaságunkat, a Szegedi Textilkombinát, a Hortobágyi Állami Gazdaság kukoricatáblái, a tegnap még álromantikus mezbe öltöztetett csikósok és gulyások pusztáján, azután 5 éves tervünk hatalmas alkotásai: Tiszalök, Hejőcsaba, Kazincbarcika, Diósgyőr és végül mindannyiunk legnagyobb büszkesége: Sztálinváros.

Beszéltünk a dolgozókkal, akik Hajduszoboszló, Miskolc, Tapolca, Lillafüred, Mátraháza, Galyatető gyönyörű üdülőiben pihenik ki fárada-
maikat, ott ahol azelőtt csak a sokpénzű emberek fordulhattak meg.

Felejthetetlen volt mindez, mélyen bevésődött minden résztvevő lelkébe és tudatába is. Megszerettük az eddiginél is jobban hazánkat és megerősödött keményen bennünk az az elhatározás, hogy ezért a földért, népünk boldog jövőjéért, a szocializmus építéséért harcolni és dolgozni fogunk, mindhalálig. A sok szépséget, az emberi munka sok eredményét nem engedjük soha elpusztítani, hanem megvédjük békénket minden erőnkkel és ezt az elhatározásunkat gyönyörű szimbólumként festette alá a Diósgyőri Vasgyárban eltöltött felejthetetlen délelőtt, amikor az óriáskalapácsok ütésétől meg-megremegő földön állva, meghatva néztük, hogy azon a helyen, ahol oly hosszú ideig csak a pusztító ágyúk álltak, most százsámra ekék sorakoznak, a kenyértermő föld munkásainak, a béke harcainak eszközei.

A főbb állomásokon: Baján, Szegeden, Miskolcon és Egerben mindenhol nagy szeretettel fogadtak bennünket, előadásokat tartottak számunkra a TTIT tagjai és szakszerű vezetésről gondoskodtak.

Volt még egy eredménye vállalkozásunknak. A társaság, amely szinte kizárólag egymás előtt ismeretlen emberekből verődött össze, a nagy élmények hatása alatt csakhamar baráti kollektívává olvadt össze. Erős szálak szövődtek, amelyek az út befejezése után is megmaradtak és igen sok útitárs segíti egymás munkáját, teszi kellemesebbé egymás életét. Kollektívánk még most is, majdnem egy évvel az út befejezése után, rendszeres összejöveteleket tart és a visszaemlékezés erejével mind tovább szilárdítja a hazaszeretetet mindent legyőző érzését.

A kezdeményezés helyes volt, követése népművelési munkánkba új szint, új lehetőséget ad, azt elmélyültebbé, eredményesebbé teszi.

Éppen ezért üdvözljük nagy örömmel a Népművelési Osztály azon tervét, mely szerint idén is több hasonló csoportos kirándulás szervezését és lebonyolítását tűzte ki céljául.

KOLTA JÁNOS

Hírek

Május 21-én, diszes külsőségek között nyílik meg városunk és megyénk tízéves fejlődését bemutató monumentális kiállítás Pécsen, a SZOT. székház termeiben. A kiállítás bő szemléltető-anyagon keresztül mutatja be azt a hatalmas fejlődést, melyet iparunk, mezőgazdaságunk, kereskedelmünk, közlekedésünk, kultúránk az elmúlt 10 esztendő alatt ért el.

✱

Május 1-én kerül kiadásra a Megyei Tanács Népművelési osztálya és a Mezőgazdasági Igazgatóság közösen készített „Virágzó TSZ-ek Baranyában” c. diafilmje. A film a megye élenjáró termelőszövetkezeteinek életét mutatja be 68 képben.

✱

Május 1-én, ünnepélyes keretek között nyílik meg Siklóson a vármúzeum. 100 ezer Ft-os beruházással restaurálják az ősrégi vár egy részletét, melynek ú. n. „Zsigmond szobájában” kap helyet maga a múzeum. A járás területén fellelhető műzeális anyagot kiegészítik a budapesti és pécsi levéltárakban elfekvő anyaggal.

✱

A pécsi Moziüzemi Vállalat a Szovjet Filmünnep eredményeinek országos kiértékelésénél a megyék versenyében az első helyezést érte el.

✱

Magyénk filmszínházaiban május hónapban bemutatásra kerülő filmek:

Normál filmek:

Zsurbin család (Szovjet)
Ki, mit szeret (Magyar)
Jelzótűz (Német)
Isten hozta mr. Marschall (Francia)
Kalandos valkáció (Szovjet)

Harc a sínekért (Francia)
Carola Lamberti (Német)
Eladó kísértet (Angol)

Keskeny filmek:

Isten hozta mr. Marschall (Francia)
Carola Lamberti (Német)
Zsurbin család (Szovjet)
Budapesti tavasz (Magyar)
Folyamok dala (Német)
13-as számú ügynök (Szovjet)
Keresem az igazságot (Lengyel)

✱

A Pécsi Nemzeti Színház május 14-én, Raszkin-Szlobockij: Filmszüllag c. zenés vígjátékát mutatja be.

Ugyanebben az időpontban Tájszínház-részlege Szigligeti Ede „Fenn az ernyő, nincsen kas c. vígjátékával kezdi meg vidéki előadásorozatát.

✱

A Baranya megyei Képzőművészek Csoportja a pécsi Néprajzi Múzeum kiállító helyiségében május 28—június 12-ig Martyn Ferenc, június 26—július 10-ig Palatthy György és Lantos Ferenc festőművészek alkotásaiból kiállítást rendez. Május 29—június 13-ig az Írószövetség Pécsi Csoportjának helyiségében Soltra Elemér festőművész alkotásaiból, ugyan ebben az időben az MSZT dísztermében az elmúlt tíz esztendő legszebb Baranyai alkotásaiból rendeznek kiállítást.

✱

Hírics községben komoly társadalmi munkával kultúrotthon bővítését fejezik be május hónapban.

✱

Április hó 23-án, Bár községben Kodolányi János: Földindulás c. drámáját mutatták be nagy sikerrel.

Május utolsó napjaiban a Pécsi Nemzeti Színház Tájszínháza által tartott előadások tapasztalatairól a mezőgazdasági szektor bevonásával ankétot rendez a Megyei Népművelési osztály Pécssett.

✱

Május második felében az Eneklő Baranya mozgalom kérdéseinek megtárgyalására Pécssett, a Megyei Népművelési osztály zenei konferenciát rendez.

✱

Ugyancsak május hónapban a faragó népművészek részére tapasztalatcsere ankét lesz Pécssett.

✱

Május 30-ig a Megyei Népművelési osztály a megyében lévő bábcsoportok vezetői részére bábkonferencia összehívását tervezi.

✱

Július és augusztus hónapokban a Megyei Népművelési osztály és a TTIT 2—2 hetes túrnusokban nyári Szabadegyetem beindítását tervezi. A Szabadegyetem előadásanyaga főképpen Pécs és a megye politikai, gazdaságföldrajzi, történeti, természettudományi, művészeti és műszaki kérdéseivel kívánja megismerettni a hallgatóságot s programja a kirándulások és szórakozási lehetőségek bekapcsolásával kellemes nyaralást és üdülés közbeni tanulást biztosít a résztvevők számára.

✱

A TTIT kezdeményezésére a pécsi Ütörház vezetősége a Városi Tanács anyagi támogatásával mecseki kis állatkert létesítését vette tervbe, főleg a Mecsekben megtalálható állatok összegyűjtésével. Az állatkerten belül kis palmaházát is létesítenek a hüllők, halak és kétéltűek részére.

✱

Május első napjaiban jelenik meg a Megyei Népművelési osztály és a Hazafront Bizottság kiadásában a „Pécs-Baranya 1944—1954” c. képeskiadvány, mely 10 éves fejlődésünk eredményeit mutatja be művészi fényképeken keresztül. A kiadvány valamennyi könyvesboltban kapható lesz.

✱

Június első felében kerül kiadásra a Népművelési Minisztérium és a Művelt Nép Könyvkiadó megbízásából dr. Bácskay János szerkesztésében a Nyári ismeretterjesztés módszerei c. kiadvány.

✱

A júniusi könyvhét alkalmával az Írószövetség Pécsi Csoportja különkönyvsátrat állít fel, ahol többek között a valamennyi Pécssett megjelenő művet árusítani fogják. Így a Dunántúl c. folyóirat megjelent számaát, beleértve a legfrissebb 12. számot, továbbá Gáll István: Garabonciás diák, Pál József: Dudolgotó, Csorba Győző: Ocsudó évek, Szántó Tibor: Triciklin, Tatay Sándor: Enek a szőlőhegyről, Egyr Lajos—Takáts Gyula: Vízitűkör c. kötetit és a Dunántúli Magvető könyvheti kiadványaként megjelenő I. fejezet c. novella antológiáját és Műsorfüzetet.

✱

A Felszabadulási Verseny 9 hónapja alatt 604 könyvismertetést, ankétot, irodalmi estet, mesedélutánt, valamint 210 önálló, komolyabb fajsúlyú könyvkiállítást rendeztek a megye könyvtárosai.

✱

A Felszabadulási Verseny értékelésénél a megye legjobb könyvtárának a mágocsi népkönyvtár bizonyult. Kétezer forint értékű könyvet kapott ajándékba a könyvtár a Megyei Tanácstól, míg a könyvtáros, Tarnai Nándor 400 Ft pénz-

✱

jutalomban részesült. A könyvtár megkapta a „Megye legjobb Népkönyvtára” feliratú, díszes zománctáblát.

✱

A mohácsi Városi Tanács 10.000 Ft-ot és három könyvszekrényt adott a könyvtárnak. Ugyancsak rendelkezésére bocsátotta a Tanács épületében lévő három nagy kirakatot könyvtári propaganda céljaira.

✱

A Megyei Könyvtár helyi kölcsönzésein 76.402 ember fordult meg az elmúlt évben.